

**Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek,
Verkennde en karterende fase
Toverstraat 8 te Baak**

E.A. Schorn

Archeodienst Rapport 862

Onderzoeksmelding: 3997905100
In opdracht van: Schiphorst Bemiddeling & Advies

Colofon

Titel: Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, Verkennende en karterende fase Toverstraat 8 te Baak
Auteur(s): E.A. Schorn)
Met bijdragen van: N.v.t.
Archeodienst Rapport: 862
ISSN nummer: 1877-2900
Versienummer: 1.1 (definitief)
Onderzoeksmelding: 3997905100
Gemeente: Bronckhorst
Opdrachtgever: Schiphorst Bemiddeling & Advies
Eindredactie: E.A. Schorn
Foto's en tekeningen: Archeodienst BV, tenzij anders aangegeven
Plaats: Zevenaar
Foto omslag: Boorpuntenkaart
Autorisatie: Willem-Simon van de Graaf

31-05-2016

De kaft van dit rapport is in de vorm van de voor- en achterkant van een Romeinse dakpan waarop hondenpootafdrukken staan.

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder bronvermelding.

Archeodienst BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit onderhavig onderzoek of de gegeven adviezen.

Archeodienst BV, Ringbaan-Zuid 8a, Postbus 297, 6900 AG Zevenaar, tel. 0316-581130, info@archeodienst.nl, www.archeodienst.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Onderzoekskader	5
1.2	Onderzoeksdoel en vraagstellingen	6
1.3	Ligging en huidige situatie plangebied	7
1.4	Toekomstige situatie plangebied.....	8
2	Bureauonderzoek.....	9
2.1	Methode.....	9
2.2	Fysische geografie	9
2.3	Historische geografie.....	11
2.4	Archeologie	13
2.5	Synthese	14
3	Booronderzoek	17
3.1	Werkwijze.....	17
3.2	Beschrijving bodemopbouw (verkennd onderzoek).....	17
3.3	Beschrijving indicatoren (karterend booronderzoek)	18
4	Advies	20
	Bijlage 1: Periodentabel	
	Bijlage 2: Verklarende woordenlijst	
	Bijlage 3: Afkortingenlijst	
	Bijlage 4: Geomorfologische kaart	
	Bijlage 5: Bodemkaart	
	Bijlage 6: Archeologische informatie	
	Bijlage 7: Tabel met archeologische informatie	
	Bijlage 8: Boorpuntenkaart	
	Bijlage 9: Boorbeschrijvingen	

Administratieve gegevens

Projectnaam	Baak – Toverstraat 8
Onderzoeksmelding	3997905100
Provincie	Gelderland
Gemeente	Bronckhorst
Plaats	Baak
Toponiem	Toverstraat 8
Type project	Bureau- en booronderzoek, verkennende en karterende fase (BO en IVO-V en K)
Opdrachtgever	Schiphorst Bemiddeling & Advies
Contactpersoon opdrachtgever	Mevr. L. Brouwer
Bevoegd gezag	Gemeente Bronckhorst
Uitvoerder	Archeodienst BV
Uitvoerders veldwerk	E.A. Schorn
Vondstdeterminatie	N.v.t.
Uitvoeringsdatum	02-05-2016
Beheer en plaats documentatie	Zevenaar
Geografische positie (x-y; in m)	Coördinaten zijn NW-NO-ZO-ZW (x) 214555 (y) 454666 (x) 214668 (y) 454675 (x) 214672 (y) 454556 (x) 212565 (y) 454531
Kaartbladnummer	33H
Huidig grondgebruik	Grasland
Oppervlakte plangebied	Ca. 14520 m ² , bouwvlak 2530 m ² , stal ca. 990 m ²
Geplande verstoringsdiepte	Uitgaande van de aanleg van een mestkelder ca. 2 m -mv

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

In opdracht van Schiphorst Bemiddeling & Advies heeft archeologisch onderzoeksbureau Archeodienst BV een bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennende en karterende fase (IVO-O(verig); booronderzoek) uitgevoerd in het plangebied aan de Toverstraat 8 in Baak (gemeente Bronckhorst, Fig. 1.1).

Het onderzoek is uitgevoerd voor de aanvraag van een bestemmingsplanwijziging voor de nieuwbouw van een stal, waarvoor het bouwblok dient te worden gewijzigd. De bodem zal door graafwerkzaamheden tot een diepte van ca. 2,0 m beneden maaiveld worden verstoord. Eventueel aanwezige archeologische resten zullen daarbij verloren gaan. Voor het bureauonderzoek en het verkennende booronderzoek is het gehele plangebied onderzocht. Het karterende onderzoek heeft zich toegespitst op het bouwvlak (blauw grens, Fig. 1.1) waarbinnen de uitbreiding met een ligboxenstal is gepland.

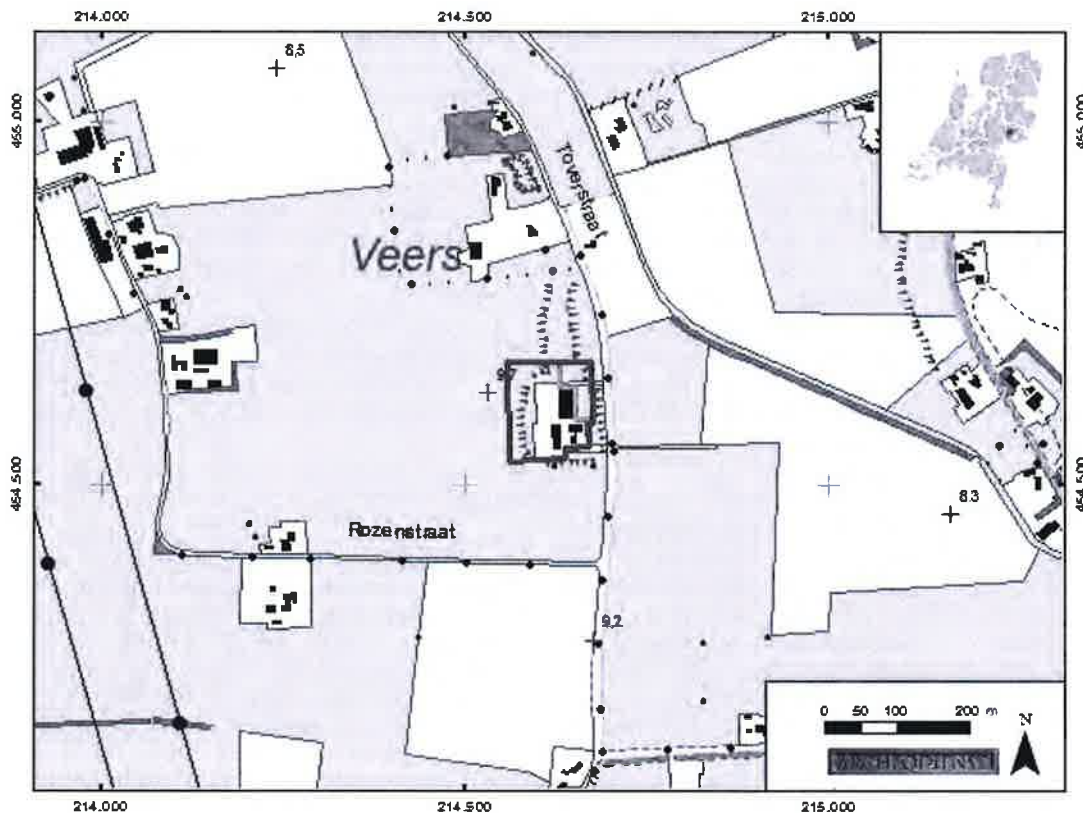

Fig. 1.1: Het plangebied (rood) met bouwvlak (blauw) op de topografische kaart (bron: kadaster 2014).

Op de gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart (Fig. 2.5, Straten et al. 2008) heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting, wat inhoudt dat bij bodemingrepen groter dan 250 m² vroegtijdig archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de regionale eisen in de Regio-Achterhoek (Willemse/Kocken 2012), de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3 (CCvD 2013) en de Leidraad Inventariserend Veldonderzoek versie 2.0 (Tol et al. 2012).

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar Bijlage 1. Afkortingen en jargon worden in Bijlage 2 en 3 uitgelegd.

1.2 Onderzoeksdoel en vraagstellingen

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting aan de hand van bestaande bronnen over bekende of verwachte landschappelijke, historische en archeologische waarden.

Om deze doelstelling te realiseren, zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld (Willemse/Kocken 2012):

1. Wat is a) de aard (ontstaanswijze), b) diepteligging en c) ouderdom van de relevante natuurlijke afzettingen in het omringende gebied (binnen een afstand tot ca. 200 m van de onderzoekslocatie) en in de ondiepe ondergrond? d) Hoe dik is de holocene deklaag?
2. Wat is a) de aard (ontstaanswijze en classificatie) b) diepteligging, c) genese en d) gaafheid van natuurlijke bodemhorizonten in het omringende gebied?
3. Wat is a) de aard (ontstaanswijze), b) diepteligging, c) genese en d) gaafheid van eventueel aanwezige antropogene bodemhorizonten (akkerlagen en overige 'verstoringlagen', bemestingslagen e.d.) in het omringende gebied?
4. Wat is a) de aard (ontstaanswijze), b) dikte, en c) omvang van eventueel in het omringende gebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggendek, stuifzandlaag, colluvium, kleidek, afvallaag, ophogingslaag)?
5. Wat is het historisch landgebruik van de onderzoekslocatie en het omringende gebied geweest, uitgaande van a) kaarten van de Man, b) de Hottingerkaart, c) het Kadastraal minuutplan, d) de Topografisch Militaire Kaart 1850 en e) het Bonneblad?
6. Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen ('waarnemingen' inclusief uitkomsten historisch kaartonderzoek uit 5) zijn reeds binnen het onderzoeksgebied en/of binnen de landschappelijke eenheden rondom de onderzoekslocatie bekend? Vermeld per vondst- en/of spoorcomplex minimaal: a) bronvermelding (onderzoeksrapportages, ARCHIS-gegevens), b) de materiaalcategorieën, c) ouderdom, d) ruimtelijke (geografische) verspreiding, e) stratigrafische verspreiding (diepteligging en/of dikte vondstlaag), f) fragmentatie, g) waarnemingsmethode, h) interpretatie, dat wil zeggen zowel systemisch (indien redelijkerwijs uit de gegevens af te leiden) als volgens het principediagram in figuur 2 op pagina 52 (zo gespecificeerd mogelijk (top-down typering) op basis van de waarnemingen).
7. Gegeven 1 tot en met 4; met welke (primaire) natuurlijke formatieprocessen (fasen van sedimentatie, erosie, laterale verplaatsing, bodemvorming, degradatie e.d.) heb je te maken in het onderzoeksgebied.
8. Gegeven 5 en 6; met welke (primaire) culturele formatieprocessen (grondbewerking, bemesting, ophoging, betreding, percelering, [de-]constructie, materiaaltypen, materiaalgebruik en materiaaldepositie e.d.) heb je te maken in het onderzoeksgebied [inclusief (sub)recente bodemverstoring als gevolg van (sub)recent landgebruik/inrichting]?
9. Gegeven 7 en 8; welke kunnen een rol hebben gespeeld bij de totstandkoming (geografisch en stratigrafisch) van eventuele aanwezige vondstspreadingen, de vondstdichtheid, vondst- en spoorniveaus (stratigrafisch), en de fysieke kwaliteit van eventueel aanwezige archeologische resten?
10. Gegeven 1 tot en met 9; wat is de aard (mobilia [materiaalsoorten, fragmentatie, dichtheden], immobilia, ruimtelijke en stratigrafische spreiding, etc.) van (mogelijk) aanwezige vondst- en/of spoorcomplexen?
11. Hoe manifesteren deze zich tijdens prospectieonderzoek (prospectiekenmerken, geografisch en stratigrafisch)?
12. Welke vondst- en/of spoorcomplexen (conform het principediagram) kunnen binnen het onderzoeksgebied aangetoond worden? Licht beargumenteerd toe.
13. Met de inzet van welke zoekmethoden (detectie- en waarnemingsvorm, monsterbehandeling en zoekstrategieën) kunnen deze vondst- en/of spoorcomplexen (indicatoren) *systematisch* opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)? Licht beargumenteerd toe met verwijzing naar de verschillende KNA-leidraden.

Het doel van het verkennend booronderzoek is het aanvullen en toetsen van het opgestelde verwachtingsmodel door de intactheid van de bodemopbouw vast te stellen:

14. Wat is a) de aard (ontstaanswijze, textuur, kleur), b) diepteligging en c) ouderdom van de relevante natuurlijke afzettingen in de ondiepe ondergrond ter plaatse van het onderzoeksgebied? d) hoe dik is de holocene deklaag?
15. Wat is a) de aard (kleur, textuur, samenstelling), b) diepteligging, c) genese en d) gaafheid van natuurlijke en eventueel antropogene bodemhorizonten (akkerlagen en overige 'verstoringlagen', bemestingslagen e.d.), ter plaatse van het onderzoeksgebied?
16. Wat is a) de aard, b) dikte en c) omvang van eventueel ter plaatse van het onderzoeksgebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggende, stuifzandlaag, kleidek, afvallaag, ophogingslaag)?
17. Indien er afdekkende lagen voorkomen; wat is a) de aard (ontstaanswijze, kleur, textuur, samenstelling), b) gaafheid en c) dikte van het onderliggende afgedekte bodemprofiel (natuurlijke en antropogene bodemhorizonten zoals oude akkerlagen) en/of afzettingen?
18. Wat is a) de diepte tot waarop artefacten van recente ouderdom ('modern' afvalmateriaal) in het bodemprofiel voorkomen en/of b) tot welke diepte in het bodemprofiel is sprake van een 'recente' bodemverstoring (bodemgaafheid)?

Het doel van het karterend onderzoek is eventueel aanwezige archeologische resten en/of vindplaatsen te inventariseren:

19. Toetsing: Uitgaande van de onderzoeksstrategie uit 13, zijn de verwachte vondst- en/of spoorcomplexen (archeologische indicatoren) binnen het onderzoeksgebied aanwezig? Geef de mate van zekerheid of onzekerheid aan en licht toe met een beargumenteerde interpretatie.
20. Toetsing: Uitgaande van waarnemingen gedaan tijdens het veldwerk, in hoeverre komen de uitkomsten overeen met de resultaten van het bureauonderzoek (toetsen vragen 1 t/m 4)? Geef de mate van zekerheid of onzekerheid aan en licht toe met een beargumenteerde interpretatie.
21. Evaluatie: Uitgaande van waarnemingen gedaan tijdens het veldwerk, hoe adequaat is de gekozen zoekstrategie geweest (evaluatie vraag 7 t/m 13)? Licht beargumenteerd toe.

Indien archeologische resten (indicatoren) aanwezig zijn:

22. Wat is de (mogelijke) omvang, aard, datering en fysieke kwaliteit van deze archeologische vondst- en/of spoorcomplexen? Licht toe met een beargumenteerde interpretatie.
23. Wat is de a) diepteligging van de top van het niveau met archeologische vondst- en/of spoorcomplexen ('vondstlaag') ten opzichte van het maaiveld? Wat is b) de dikte van deze vondstlaag of vondstlagen? Licht toe aan de hand van een beargumenteerde interpretatie van onderlinge boorprofielen.
24. In hoeverre is deze vondstlaag/vondstlagen of het vondstmateriaal op, of in, de bodem representatief voor die in de diepere bodem?
25. In hoeverre is de vondstlaag of het vondstmateriaal op, of in, de bodem representatief voor de ligging en verbreiding van een eventueel sporenniveau?
26. Hoe kan men de prospectieresultaten vertalen in termen van conservering/kwaliteit, en/of verdere zoek- of waarderingsstrategieën?
27. Welke consequenties zal voortgaande planuitvoering op de archeologische resten kunnen hebben?
Welke a) mogelijkheden zijn er, of welk perspectief is er, voor *in situ* behoud. Wat zijn b) daarvoor de randvoorwaarden? Hoe c) dienen deze randvoorwaarden tijdens de waarderende fase te worden onderzocht?

1.3 Ligging en huidige situatie plangebied

Het plangebied is ca. 14.520 m² groot en ligt aan de Toverstraat 8 in Baak (Fig. 1.1). Het terrein wordt in het zuiden, westen, noorden begrensd door grasland en in het oosten door de Toverstraat. Het plangebied is in gebruik als grasland en ongeveer 5000 m² is bebouwd en verhard met beton. De hoogte van het maaiveld (geraadpleegd op www.ahn.nl) varieert van ca. 8,5 tot 9,8 m +NAP (Normaal Amsterdams Peil).

1.4 Toekomstige situatie plangebied

Binnen het plangebied is een uitbreiding (ca. 990 m²) met een ligboxenstal aan de oostzijde van de bestaande stal gepland. (Fig. 1.2). Uitgaande van een mestkelder onder de stal zal de bodem waarschijnlijk tot een diepte van 200 cm beneden maaiveld worden geroerd. Het bouwvlak (blauwe lijn Fig. 1.1) voor de uitbreiding is groter weergegeven, omdat de eigenaar (dhr. Jansen) aangaf dat hij misschien de stal aan de noordzijde van de bestaande stal zou willen verlengen.

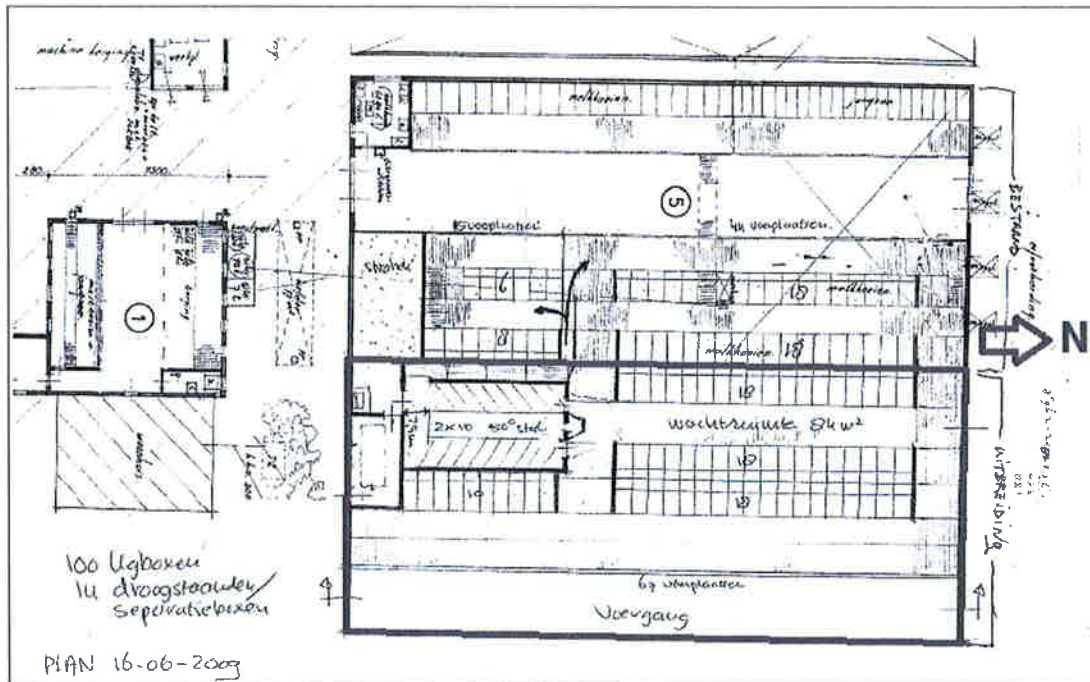

Fig. 1.2: Toekomstige situatie (rood is geplande uitbreiding) binnen het plangebied.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Ten behoeve van het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over bekende of verwachte archeologische waarden, alsmede over geologische, bodemkundige en historisch-geografische kenmerken van (de omgeving van) het plangebied.

In het kader van het bureauonderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Recente topografische kaarten (kadaster) en luchtfoto's (BingMaps via ArcMap)
- Actuele Hoogtebestand van Nederland (bron: AHN.nl)
- Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000 (geraadpleegd via Archis3)
- Geomorfologische Kaart Nederland (geraadpleegd via Archis3)
- Paleogeografische kaart van de Rijn-Maas delta (Cohen *et al.* 2012)
- Kadastrale minuutplan, verzamelminuut en oorspronkelijk aanwijzende tafels 1811 – 1832 (beeldbank.cultureelerfgoed.nl)
- Historische kaarten uit de afgelopen 200 jaar (www.topotijdreis.nl)
- Archeologische Monumentenkaart (AMK, geraadpleegd via Archis3)
- Archeologische waarnemingen, onderzoek- en vondstmeldingen (geraadpleegd via de database van Archis 2 uit mei 2015)
- Gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart (Straten *et al.* 2008).

2.2 Fysische geografie

1. *Wat is a) de aard (ontstaanswijze), b) diepteligging en c) ouderdom van de relevante natuurlijke afzettingen in het omringende gebied (binnen een afstand tot ca. 200 m van de onderzoekslocatie) en in de ondiepe ondergrond? d) Hoe dik is de holocene deklaag?*

Het plangebied ligt in het oostelijk zandgebied van Nederland, waar het landschap met name tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien (ca. 115.000 – 11.755 jaar geleden), vorm heeft gekregen.

Het plangebied ligt in het dal waar de Rijn na de voorlaatste ijstijd het Saalien (ca. 300.000 – 130.000 jaar geleden) doorheen is gaan lopen. In reactie op lokale en regionale omstandigheden wisselde het rivierpatroon van de Rijn tussen meanderend in het Eemien (ca. 130.000 – 115.000 jaar geleden) en breed vlechtend tijdens strenge periglaciale klimaten in het Weichselien (Vroeg- en Midden-Pleniglaciaal, ca. 70.000 – 50.000 jaar geleden) (Van Beek 2009). De Rijnafzettingen bestaan hoofdzakelijk uit grindrijk, grof zand en worden tot de Formatie van Kreftenheye gerekend (De Mulder 2003). Deze afzettingen bevinden zich in de diepere ondergrond van het plangebied. Ten westen en iets verder ten oosten van het plangebied liggen de rivierafzettingen dicht aan het oppervlak en is sprake van een terrasvlakte zonder overstromingsmateriaal (Bijlage 4, code 2M18b).

In het Midden-Weichselien, vermoedelijk tussen 60.000 – 40.000 jaar geleden, heeft de Rijn haar loop door IJsseldal geleidelijk verlaten en zich naar het westen verlegd (Busschers 2008). De verlaten riviervlakte is in het Midden- en Laat-Weichselien bedekt met fluvioperiglaciale afzettingen en dekzand. Tijdens het Midden-Weichselien is de bodem permanent bevroren geweest. Hierdoor is het sneeuwmelt- en regenwater gedwongen over het oppervlak af te stromen waarbij zogenaamde fluvioperiglaciale afzettingen zijn afgezet en dalen uitgesleten. Vaak volgen deze de bestaande geulen die zich in het Rijnterras bevinden, zoals is te zien op het hoogtebeeld van het plangebied en de directe omgeving (blauwe zone aan oostzijde plangebied, Fig. 2.1). De fluvioperiglaciale afzettingen bestaan uit fijn en grof zand, soms met grind, leemlagen en plantenresten, en worden tot de Formatie van Bortel gerekend.

In de koudste en droogste perioden van het Weichselien, met name in het Laat-Pleniglaciaal

(ca. 26.000 – 15.700 jaar geleden) en Laat-Glaciaal (ca. 15.700 – 11.755 jaar geleden), is de vegetatie vrijwel verdwenen, waardoor op grote schaal verstuing is opgetreden (Berendsen 2004). Hierbij is dekzand over de fluvioperiglaciaal afzettingen afgezet. Dit (vaak lemige) zand is kalkloos, fijnkorrelig (150 – 210 µm), goed afgerond, goed gesorteerd en arm aan grind en wordt tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Boxtel gerekend (Berendsen 2004). Het reliëf van de dekzanden wordt gekenmerkt door vlaktes, depressies en dekzandkopjes, afgewisseld met langgerekte ruggen. Volgens de geomorfologische kaart is in het plangebied rivierduinzand (Bijlage 4, code 3K20) afgezet. Rivierduinzand is rivierzand van lokale herkomst dat is verstoven uit de naastgelegen riviervlakte en vaak grover is dan dekzand en bestaat uit slecht tot matig afgerond zand met een matig sortering. Dit lage rivierduin is op de hoogtekaart (Fig. 2.1) goed te herkennen door de hogere ligging (geeloranje tot donkeroranje kleuren) binnen de lager (lichtgroene kleuren) gelegen terrasvlakte zonder overstromingsmateriaal.

In het Holoceen (de laatste ca. 11.750 jaar) is het klimaat warmer en vochtiger geworden en is het landschap door geologische processen weinig veranderd. Door de toenemende vegetatie is het rivierduinzand/dekzand vastgelegd en hebben de beken zich ingesneden, waarbij beekdalen zijn ontstaan. Een goed voorbeeld hiervan is het beekdal van de Baakse Beek, die circa 125 m ten noordoosten van het plangebied ligt binnen een oude geul van de Rijn. De beek heeft tijdens perioden van hoog water (zandige) klei afgezet in de lagere delen van het landschap (overstromingsmateriaal binnen de terrasvlakte, code 1M18a Bijlage 4). De beekafzettingen worden tot het Laagpakket van Singraven van de Formatie van Boxtel gerekend. Mogelijk dat aan de oostzijde van het plangebied kleiige beekafzettingen aanwezig zijn, gezien de nabije ligging van de beek en het aangegeven overstromingsmateriaal.

Fig. 2.1: Het plangebied op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (bron: www.ahn.nl).

2. *Wat is a) de aard (ontstaanswijze en classificatie) b) diepteligging, c) genese en d) gaafheid van natuurlijke bodemhorizonten in het omringende gebied?*

Het grootste deel van het plangebied bestaat op de bodemkaart uit vlakvaaggronden gevormd in lemig fijn zand (code Zn23, Bijlage 5). Deze worden aangetroffen in zandige gebieden die vrij vlak liggen. De toevoeging 'f' geeft aan dat deze gronden plaatselijk ijzerrijk zijn en de toevoeging 'k' geeft aan dat er een zavel- of kleidek aanwezig is. Dit kleidek kan in het bovenste deel bestaan uit jonge rivierklei (afgezet door de IJssel) en in het onderste deel uit oude rivierklei afgezet door een Rijnloop ten zuiden van het plangebied (Stiboka 1979). Dit is in tegenspraak met de geomorfologische kaart (Bijlage 4), die aangeeft dat het plangebied op een lage rivierduin ligt en er geen klei wordt verwacht.

De westelijke rand van het plangebied bestaat op de bodemkaart uit een vorstvaaggrond gevormd in lemig fijn zand (code Zb23, Bijlage 5).

Een vlakvaaggrond bestaat meestal uit een 0-30 cm dikke bouwvoor met daaronder direct het zand van de C-horizont (De Bakker en Schelling 1989).

Een vorstvaaggrond bestaat uit een 0-20 cm dikke bouwvoor eventueel vermengd met de top van de B-horizont. De B-horizont is bruin van kleur en gaat vanaf ca. 65 cm over in de C-horizont (De Bakker en Schelling 1989).

3. *Wat is a) de aard (ontstaanswijze), b) diepteligging, c) genese en d) gaafheid van eventueel aanwezige antropogene bodemhorizonten (akkerlagen en overige 'verstoringlagen', bemestingslagen e.d.) in het omringende gebied?*

Men dient rekening te houden met een ongeveer 30 cm dikke bouwvoor ontstaan door verploeging van de top van de bodem. Er worden geen antropogene bodemhorizonten verwacht. Eventueel is in het oostelijke deel van het plangebied nog een afdekkende keilaag te verwachten.

4. *Wat is a) de aard (ontstaanswijze), b) dikte, en c) omvang van eventueel in het omringende gebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggende, stuifzandlaag, colluvium, kleidek, afvallaag, ophogingslaag)?*

Zie vraag 3.

2.3 Historische geografie

5. *Wat is het historisch landgebruik van de onderzoekslocatie en het omringende gebied geweest, uitgaande van a) kaarten van de Man, b) de Hottingerkaart, c) het Kadastraal minuutplan, d) de Topografisch Militaire Kaart 1850 en e) het Bonneblad?*

Tot op heden heeft Archeodienst nog geen kaart van de Man gevonden waarop de Achterhoek staat afgebeeld. Op de Hottingerkaart uit 1773-1794 is het plangebied en het omliggende gebied verkaveld, dus vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond (Fig. 2.2). Er is geen bebouwing in het plangebied en de directe omgeving aanwezig. Ook de Toverstraat is nog niet aanwezig. Aan het begin van de 19^e eeuw is op de kadastrale minuut (Fig. 2.3) te zien dat het plangebied onbebouwd is. De OAT (behorend bij het minuutplan) bevestigt het gebruik als bouwland. De Toverstraat ten oosten van het plangebied is al aanwezig evenals de Baakse Beek, die in de noordoosthoek van het kaartbeeld ligt. Ten westen van het plangebied is bebouwing aan de Rozenstraat aanwezig. Op het Bonneblad uit 1886 is een vergelijkbaar historisch landgebruik zichtbaar (Fig. 2.4). Het plangebied is nog steeds onbebouwd. Pas in 1950 is de huidige boerderij in het plangebied gebouwd (www.bagviewer.nl).

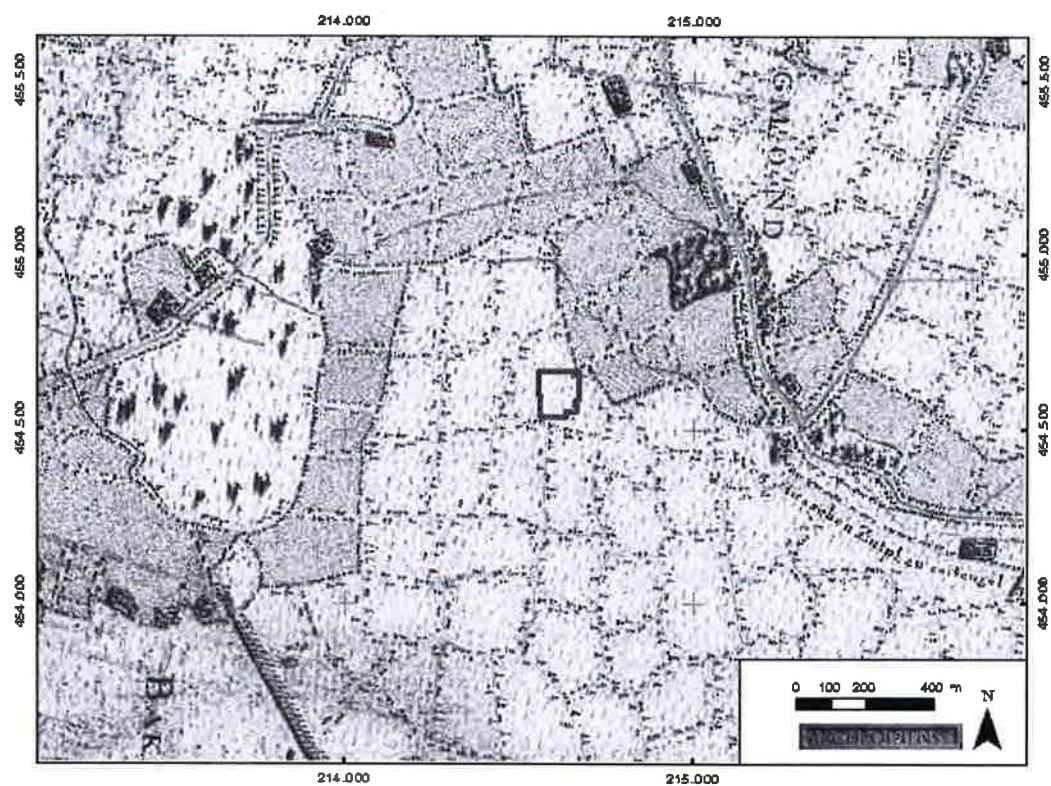

Fig. 2.2: Het plangebied op de Hottinger Kaart uit 1774-1794 (Versfelt 2003).

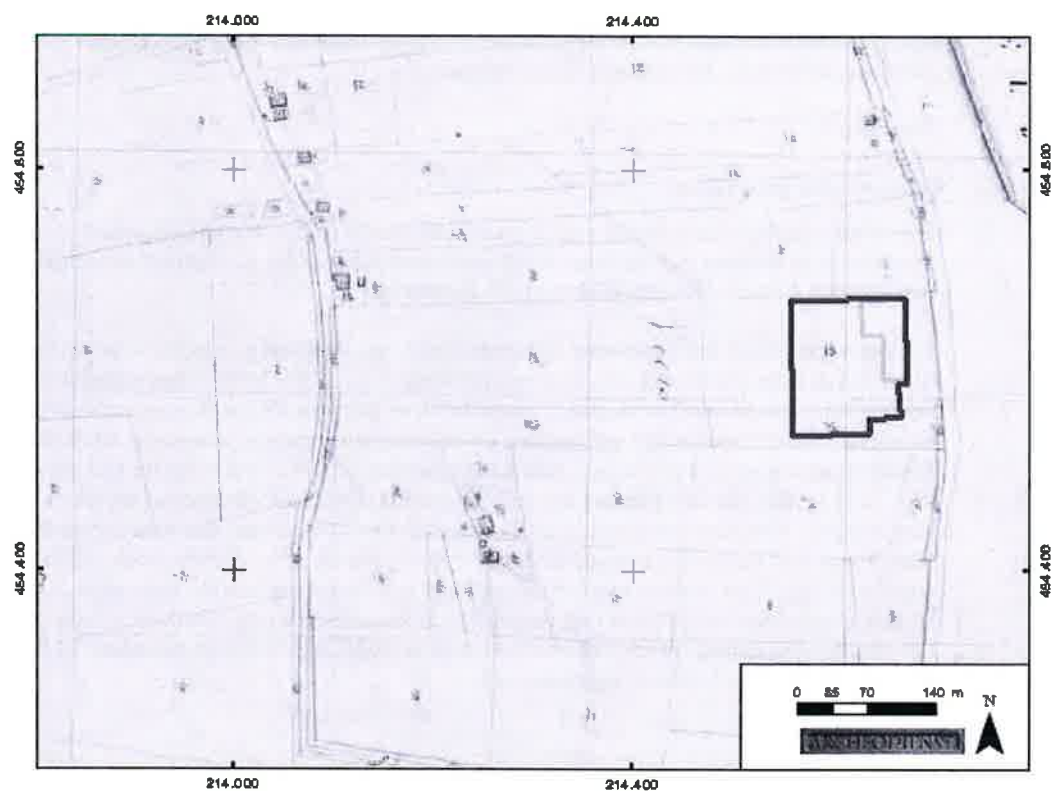

Fig. 2.3: Het plangebied op de kaart uit het begin van de 19^e eeuw, kadastrale minuut (bron: www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

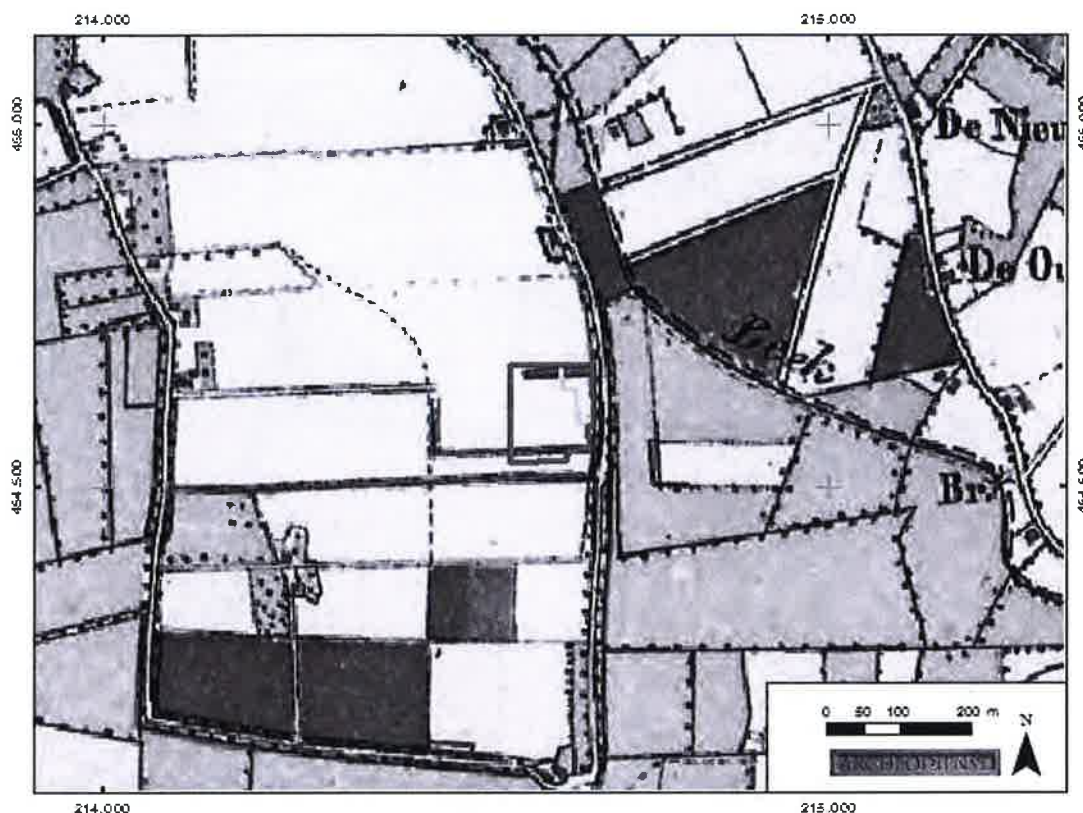

Fig. 2.4: Het plangebied op de kaart uit 1886, Bonneblad (bron: www.topotijdreis.nl).

2.4 Archeologie

6. Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen ('waarnemingen' inclusief uitkomsten historisch kaartonderzoek uit vraag 5 zijn reeds binnen het onderzoeksgebied en/of binnen de landschappelijke eenheden rondom de onderzoekslocatie bekend? Vermeld per vondst- en/of spoorcomplex minimaal: a) bronvermelding (onderzoeksrapportages, ARCHIS-gegevens), b) de materiaal-categorieën, c) ouderdom, d) ruimtelijke (geografische) verspreiding, e) stratigrafische verspreiding (diepteligging en/of dichte vondstlaag), f) fragmentatie, g) waarnemingsmethode, h) interpretatie, dat wil zeggen zowel systemisch (indien redelijkerwijs uit de gegevens af te leiden) als volgens het principediagram in figuur 2 op pagina 52 (zo gespecificeerd mogelijk (top-down typering) op basis van de waarnemingen).

Op de gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting voor alle perioden (Fig. 2.5, Straten et al. 2008). Het plangebied ligt binnen een stuifzand-/rivierduingebied dat is ontstaan in het Weichselien. Het plangebied is relatief hoog gelegen en wordt aan de oostzijde begrenst door een oude geul van de Rijn, die later ten noordoosten van het plangebied door de Baakse Beek is gebruikt.

Binnen het plangebied zijn geen archeologische monumenten, waarnemingen of onderzoeksmeldingen aanwezig. In een straal van ruim 500 m rondom het plangebied zijn tevens geen archeologische monumenten bekend, maar is wel één waarnemingen en één onderzoeksmeldingen bekend (Bijlage 6). Ook uit de nog ruimere omgeving, meer als 1 km, is geen aanvullende informatie bekend.

Het betreft de waarneming 404134 (onderzoeksmeldingsnummer 15579) op ruim 600 m ten oosten van het plangebied. Hier is door RAAP een booronderzoek uitgevoerd aan de Lankhorsterstraat. De vondsten zijn aangetroffen in de geroerde bovengrond met veel recent materiaal. Daarom vormen de vondsten geen aanleiding om de aanwezigheid van

een intacte archeologische vindplaats in het plangebied te vermoeden. De vondsten bestaan uit een vuurstenen afslag die in het Mesolithicum-Neolithicum wordt gedateerd en een fragment steengoed aardewerk dat in de Late-Middeleeuwen B (1250-1500) wordt gedateerd. Deze locatie ligt binnen een lager gelegen deel van de terrasvlakte waar ook overstromingsmateriaal wordt verwacht en komt dus niet overeen met de ligging van het plangebied op een lage rivierduin.

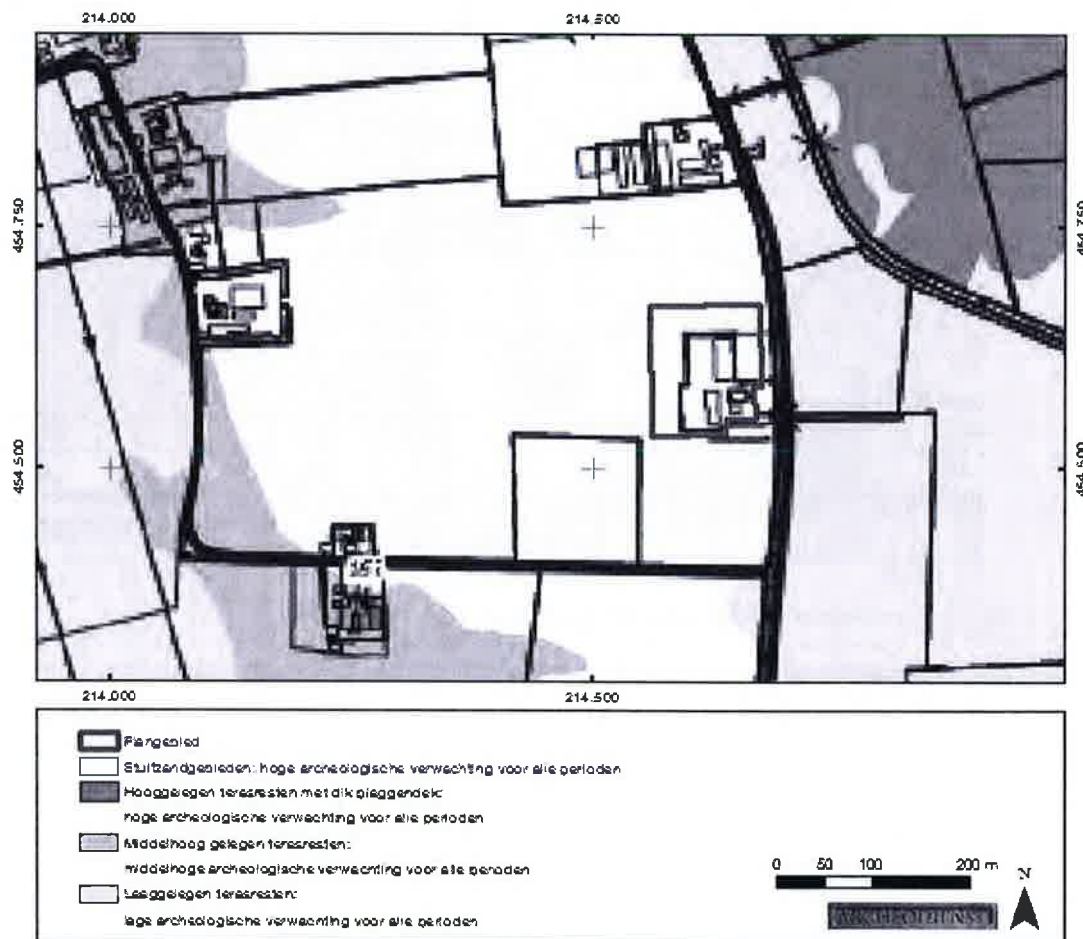

Fig. 2.5: Het plangebied op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart van de gemeente Bronckhorst (Straten et al. 2008).

2.5 Synthese

7. *Gegeven 1 tot en met 4; met welke (primaire) natuurlijke formatieprocessen (fasen van sedimentatie, erosie, laterale verplaatsing, bodemvorming, degradatie e.d.) heb je te maken in het onderzoeksgebied.*

De geomorfologische kaart geeft aan dat het plangebied op een lage rivierduin ligt, wat grotendeels lijkt overeen te komen met het hoogtebeeld op het AHN. De bodemkaart geeft aan dat in het grootste deel van het plangebied vlakvaaggronden (laag gelegen) worden verwacht en dat aan de westelijke rand vorstvaaggronden (hoger gelegen) voorkomen. De bodemkaart is in tegenspraak met de geomorfologische kaart. Op grond van het hoogtebeeld op het AHN zouden er vanwege de iets lager gelegen oostelijke rand van het plangebied aan deze zijde mogelijk vorstvaaggronden te verwachten zijn. Dit betekent dat de oostelijke rand van het plangebied mogelijk een afdekkende kleilaag kent en dat de daaronder gelegen zandige ondergrond kan zijn verspoeld.

8. *Gegeven 5 en 6; met welke (primaire) culturele formatieprocessen (grondbewerking, bemesting, op-hoging, betreding, percelering, [de-]constructie, materiaaltypen, materiaalgebruik en materiaal-depositie e.d.) heb je te maken in het onderzoeksgebied [inclusief (sub)recente bodemverstoring als gevolg van (sub)recent landgebruik- /inrichting]?*

Gezien de ouderdom van de te verwachte afzettingen kunnen in het plangebied vindplaatsen aanwezig zijn vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe tijd. Met name de bodembewerking vanaf de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd zullen voor een ondiepe verstoring van het oorspronkelijke oppervlak hebben gezorgd. Ter plekke van de huidige bebouwing zal de grond tot grotere diepte zijn verstoord, maar deze bevindt zich buiten het bouwvlak waar de nieuwe stal is gepland.

9. *Gegeven 7 en 8; welke kunnen een rol hebben gespeeld bij de totstandkoming (geografisch en stratigrafisch) van eventuele aanwezige vondstspredingen, de vondstdichtheid, vondst- en spoor-niveaus (stratigrafisch), en de fysieke kwaliteit van eventueel aanwezige archeologische resten?*

Door het in gebruik nemen van het plangebied als landbouwgrond zouden vondsten en ondiepe sporen opgenomen kunnen zijn in de bouwvoor van de vorst-/vlakvaaggrond. Daardoor kan de fysieke kwaliteit van de sporen afgenomen zijn.

10. *Gegeven 1 tot en met 9; wat is de aard (mobilia [materiaalsoorten, fragmentatie, dichtheden], immobilia, ruimtelijke en stratigrafische spreiding, etc.) van (mogelijke) aanwezige vondst- en/of spoorcomplexen?*

Gezien de ouderdom van het moedermateriaal kunnen in het plangebied sporen en vondsten aanwezig zijn vanaf het Laat-Paleolithicum tot nieuwe tijd. Vuursteenvindplaatsen van jagers-verzamelaars zijn kenmerkend voor de periode Laat-Paleolithicum tot Mesolithicum en worden gekenmerkt door een vuursteenspreiding aan het oppervlak en eventueel sporen in de vorm van ondiepe haardkuilen.

Vanaf het Neolithicum ontstaan in onze streken de eerste landbouwculturen die gekenmerkt worden door sedentaire nederzettingen. In de beginperiode combineert men akkerbouw met het jagen en verzamelen, maar geleidelijk stapt men over naar akkerbouw en veeteelt. De nederzettingen worden gekenmerkt door permanente woningen die vaak diep in de grond gefundeerd waren. Waterputten werden gegraven voor de watervoorziening terwijl in en nabij de nederzetting afvalkuilen werden gegraven om afval te begraven.

Vanaf de Late-Middeleeuwen verandert het bewoningspatroon. Bewoning concentreert zich in dorpen, steden en bewoningsclusters. Rondom deze dorpen ligt het landbouwareaal dat instaat voor de voedselvoorziening van de inwoners. In deze periode is een hoge ligging van het gebied niet meer doorslaggevend voor de locatiekeuze. Uit het historisch kaartmateriaal blijkt dat het plangebied geen deel uitmaakt van een bewoningscluster en sinds de 18^e eeuw in gebruik is als landbouwgrond en dat de boerderij pas in 1950 is gebouwd.

11. *Hoe manifesteren deze zich tijdens prospectieonderzoek (prospectiekenmerken, geografisch en stratigrafisch)?*

De vuursteenartefacten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum kunnen vanaf het maaiveld worden verwacht als deze zijn opgeploegd. *In situ* vondsten en sporen kunnen onder de aanwezige bouwvoor worden aangetroffen vanaf de top van een eventueel aanwezige vorst-/vlakvaaggrond dan wel de C-horizont, voor zover deze niet is verploegd.

Voor de periode Neolithicum tot en met Vroege Middeleeuwen kunnen sporen kunnen diep in de bodem reiken. De vondsten kunnen vanaf het maaiveld worden verwacht als deze zijn opgeploegd. *In situ* vondsten en sporen kunnen onder de aanwezige bouwvoor worden aangetroffen vanaf de top van een eventueel aanwezige vorst-/vlakvaaggrond dan wel de C-horizont, voor zover deze niet is verploegd.

Uit de recentere perioden (Late-Middeleeuwen tot Nieuwe tijd) kunnen vondsten en sporen vanaf het maaiveld aanwezig zijn in het plangebied.

12. *Welke vondst- en/of spoorcomplexen (conform het principediagram, pag 52 in Willemse/Kocken 2012) kunnen binnen het onderzoeksgebied aangetoond worden? Licht beargumenteerd toe.*

Het meest aannemelijk vondstcomplex, volgens het principediagram, is Type 4 dan wel Type 5 vanwege de aanwezigheid van een bouwvoor die via een vorst-/vlakvaaggrond overgaat in het zand van de C-horizont dat onderdeel uitmaakt van het lage rivierduin. Type 4 omvat complexen met een matige tot hoge dichtheid aan vondsten en sporen, waarbij de vondstlaag gedeeltelijk opgenomen kan zijn in de bouwvoor of het plaggendek. Type 5 omvat complexen met een matige tot hoge dichtheid aan vondsten en sporen, waarbij de vondstlaag geheel is opgenomen in de bouwvoor.

Mogelijk dat in het oostelijke deel van het plangebied een holocene deklaag van klei kan worden verwacht (de overstromingsmateriaal). Het plangebied ligt dan in de zone van complextype 3, waar de pleistocene riviervlakte de geologische basis vormt

13. *Met de inzet van welke zoekmethoden (detectie- en waarnemingsvorm, monsterbehandeling en zoekstrategieën) kunnen deze vondst- en/of spoorcomplexen (indicatoren) systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)? Licht beargumenteerd toe met verwijzing naar de verschillende KNA-leidraden.*

Aangezien het meest aannemelijke vondstcomplex een Type 4 dan wel Type 5 is zou een systematische oppervlaktekartering en een karterend booronderzoek een geschikte zoekmethode zijn. Het plangebied bestaat uit een boerderij met stallen en verhard erf (beton) met daaromheen grasland. Eventueel aan het oppervlak aanwezige archeologische indicatoren zullen daarom niet of moeilijk door middel van een oppervlaktekartering waar te nemen zijn. Gezien de verwachting voor sporen en vondsten vanaf de steentijd in zandig moedermateriaal voor een klein gebied zou methode E1 een geschikte methode zijn volgens de KNA-leidraad karterend booronderzoek (Tol *et al.* 2012).

Indien in het plangebied afzettingen aanwezig zijn die bij het landschap van de Oude-IJssel horen (Type 3, afdekkende klei/leemlaag), zou een karterend booronderzoek ook een geschikte methode zijn volgens het principediagram. Een oppervlaktekartering wordt dan niet aanbevolen.

3 Booronderzoek

3.1 Werkwijze

Op grond van het specifieke archeologische verwachtingsmodel is aan de hand van de Leidraad Inventariserend Veldonderzoek versie 2.0 (Tol *et al.* 2012) voor het volgende Plan van Aanpak (PvA) gekozen. In totaal zijn 6 verkennende boringen geplaatst in de niet bebouwde en met beton verharde zone van het plangebied met een Edelmanboor met een boordiameter van 7 cm. Waarbij de boringen 1 en 2 zijn uitgevoerd met een edelmanboor met een boordiameter van 15 cm, om deze te kunnen gebruiken voor het karterende deel van het onderzoek. De boringen zijn doorgezet tot minimaal 20 cm in de C-horizont. Het oppervlak van het niet bebouwde en verharde deel bedraagt ca. 1 hectare.

Daarna is een karterend booronderzoek uitgevoerd binnen het bouwvlak (2530 m²) waar de stal (990 m²) is gepland. In totaal zijn er 8 karterende (inclusief de twee boringen van het verkennende onderzoek) boringen geplaatst met een edelmanboor met een boordiameter van 15 cm. De oppervlakte van het bouwvlak bedraagt ca. 2530 m², wat neerkomt op ca. 32 boringen/ha. Dit is ruim genoeg om te voldoen aan de leidraad voor karterend booronderzoek, methode E1 voor kleine plangebieden met een brede verwachting (Tol *et al.* 2012).

Aangezien het te onderzoeken deel van het plangebied rondom de bestaande bebouwing en verharding ligt zijn de boringen zo gelijkmatig mogelijk over het plangebied verdeeld, waarbij de boringen voor het verkennende deel ongeveer 50 m en voor het karterende ongeveer 20-25 m uit elkaar liggen. De exacte boorlocaties zijn ingemeten met een meetlint.

Voor het verkennende booronderzoek is het opgeboorde sediment is verbrokkeld en versneden en voor het karterende booronderzoek is het opgeboorde sediment gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 4 mm en in beide gevallen geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals houtskool, vuursteen en aardewerk. De boringen zijn beschreven conform de NEN 5104 en de bodemclassificatie volgens De Bakker en Schelling (1989).

3.2 Beschrijving bodemopbouw (verkennend onderzoek)

Voor de ligging van de boorpunten wordt verwezen naar Bijlage 7, de boorbeschrijvingen zijn te vinden in Bijlage 8.

In het veld was duidelijk te zien dat de grond rondom de boerderij en stallen was opgehoogd met grond, die waarschijnlijk afkomstig was bij de aanleg van de bebouwing. De boer (dhr. Jansen) heeft dit bevestigd. Het oostelijke deel van het plangebied laag beduidend lager dan het westelijke deel.

14. *Wat is a) de aard (ontstaanswijze, textuur, kleur), b) diepteligging en c) ouderdom van de relevante natuurlijke afzettingen in de ondiepe ondergrond ter plaatse van het onderzoeksgebied? d) hoe dik is de holocene deklaag?*

In het plangebied bestaat de natuurlijke ondergrond in het oostelijke deel, boring 2, 9, 10 en 12, uit zogenaamd scherp en vooral matig grof zand dat matig is afgerond. Dit zand is geïnterpreteerd als fluvioperiglaciaal dan wel fluviatiel zand behorende tot de Formatie van Bortel dan wel formatie van Kreftenheye (De Mulder *et al.* 2003). Mogelijk dat ook het zand in de boringen 1, 8 en 11 en de zandige klei in boring 7, vanwege de ligging binnen het lagere deel van het plangebied, ook nog hiertoe kunnen worden gerekend. Het zand is vanaf 55-150 cm -mv aangetroffen onder een opgebracht/verstoord pakket grond. De natuurlijke ondergrond in de boringen 3-6, het hogere westelijke deel, bestaat uit relatief scherp en zeer fijn zand dat vaak wat grovere zandkorrels bevat en is aangetroffen onder de bouwvoor vanaf 50-65 cm -mv. Dit zand is geïnterpreteerd als rivierduin zand dat als een dek is afgezet en behoort tot het Laagpakket van Delwijnen van de Formatie van Bortel (De Mulder *et al.* 2003). Alleen in boring 7 is vanaf 70 cm -mv een matig zandige kleilaag aangetroffen, die zowel van pleistocene als holocene ouderdom kan zijn. Indien van pleistocene ouderdom dan wordt deze gerekend tot de Laag van Wijchen van de Formatie van Kreftenheye, indien deze van holocene ouderdom is wordt deze gerekend tot de Formatie van Echteld (De Mulder *et al.* 2003).

15. *Wat is a) de aard (kleur, textuur, samenstelling), b) diepteligging, c) genese en d) gaafheid van natuurlijke en eventueel antropogene bodemhorizonten (akkerlagen en overige 'verstoringlagen', bemestingslagen e.d.), ter plaatse van het onderzoeksgebied?*

In alle boringen is onder de bouwvoor (Ap-horizont) al dan niet met een overgangslaag van de Ap-/C-horizont dan wel een opgebracht zandpakket de C-horizont aangetroffen. In hoeverre er oorspronkelijk vlakvaaggronden dan wel vorstvaaggronden (gekenmerkt door een B-horizont) aanwezig zijn geweest valt niet meer te achterhalen. Gezien het hoogteverschil tussen het westelijke en oostelijke deel van het plangebied, zullen op het hogere westelijke deel waarschijnlijk vorstvaaggronden aanwezig zijn geweest en in het lager gelegen oostelijke deel vlakvaaggronden. De bouwvoor in het niet door ophogingslagen gekenmerkte westelijke deel (boring 4-6) is tussen de 30 en 45 cm dik en inclusief de menglaag van Ap-/C-horizont tussen de 50-65 cm dik. In de boringen 1-3 en 7-12 is eigenlijk geen sprake meer van een natuurlijke bodemopbouw vanwege de ophoging/verstoring die hier een dikte heeft van 55-150 cm.

16. *Wat is a) de aard, b) dikte en c) omvang van eventueel ter plaatse van het onderzoeksgebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggende, stuifzandlaag, kleidek, afvalaag, ophogingslaag)?*

Zie vraag 15.

17. *Indien er afdekkende lagen voorkomen; wat is a) de aard (ontstaanswijze, kleur, textuur, samenstelling), b) gaafheid en c) dikte van het onderliggende afgedekte bodemprofiel (natuurlijke en antropogene bodemhorizonten zoals oude akkerlagen) en/of afzettingen?*

Zie vraag 14 en 15.

18. *Wat is a) de diepte tot waarop artefacten van recente ouderdom ('modern' afvalmateriaal) in het bodemprofiel voorkomen en/of b) tot welke diepte in het bodemprofiel is sprake van een 'recente' bodemverstoring (bodemgaafheid)?*

Deze kunnen in het westelijke deel voorkomen tot een diepte van 50-65 cm -mv en in het oostelijke deel tot een diepte van 55-150 cm, die overeenkomt met de recente bodemverstoring.

3.3 Beschrijving indicatoren (karterend booronderzoek)

19. *Toetsing: Uitgaande van de onderzoeksstrategie uit 13, zijn de verwachte vondst- en/of spoorcomplexen (archeologische indicatoren) binnen het onderzoeksgebied aanwezig? Geef de mate van zekerheid of onzekerheid aan en licht toe met een beargumenteerde interpretatie.*

Bij de controle van het opgeboorde bodemmateriaal zijn binnen het bouwvlak waar de stal is gepland geen archeologische indicatoren aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats.

Het oostelijke deel van het plangebied is laag gelegen en zal deel hebben uitgemaakt van een oud geul van de toenmalige Rijnloop, waarbinnen geen vuursteen vindplaatsen dan wel nederzettingsterreinen worden verwacht. Indien op het westelijke deel van het plangebied een vuursteenvindplaats aanwezig was, dan is deze door verploeging verdwenen en opgenomen in de bouwvoor. Nederzettingsterreinen worden hier niet verwacht vanwege het geringe hoogteverschil met de lagere delen, waardoor deze bij hoogwater soms onder water komen te staan. Als deze gronden geschikt waren geweest, dan zouden hier waarschijnlijk enkeerdgronden aanwezig zijn geweest. Ten oosten en ten westen van het plangebied zijn hogere terreinen aanwezig die meer geschikt zijn voor nederzettingen. Het is daarom onwaarschijnlijk dat er een matige tot hoge dichtheid aan vondsten en sporen (complextype 4 en 5) aanwezig is.

20. *Toetsing: Uitgaande van waarnemingen gedaan tijdens het veldwerk, in hoeverre komen de uitkomsten overeen met de resultaten van het bureauonderzoek (toetsen vragen 1 t/m 4)? Geef de mate van zekerheid of onzekerheid aan en licht toe met een beargumenteerde interpretatie.*

In het veld is gebleken dat de geomorfologische kaart, die aangaf dat er sprake was van een rivierduin binnen het plangebied niet geheel voldeed. De bodemkaart gaf een beter beeld door de bodemkundige tweedeling, van vorstvaaggronden op het hogere westelijk deel van het plangebied en vlakvaaggronden in het lagere oostelijke deel, dat ook overeenkwam met het waargenomen hoogteverschil tussen beide delen in het veld. Het westelijke deel bestaat uit een dek van rivierduinzand en het oostelijke deel ligt in een geul met rivierzand. In alle boringen is onder de bouwvoor (Ap-horizont) al dan niet met een overgangslaag van de Ap-/C-horizont dan wel een opgebracht zandpakket de C-horizont aangetroffen. In hoeverre er oorspronkelijk vlakvaaggronden dan wel vorstvaaggronden (gekenmerkt door een B-horizont) aanwezig zijn geweest valt niet meer te achterhalen. Gezien het hoogteverschil tussen het westelijke en oostelijke deel van het plangebied, zullen op het hogere westelijke deel waarschijnlijk vorstvaaggronden aanwezig zijn geweest en in het lager gelegen oostelijke deel vlakvaaggronden. Aangezien het plangebied op de grens lag tussen verschillende bodemtypes was er enige onzekerheid, maar door het booronderzoek is vast komen te staan dat de bodemkaart goed toepasbaar en de geomorfologische kaart gedeeltelijk toepasbaar zijn op het plangebied.

21. *Evaluatie: Uitgaande van waarnemingen gedaan tijdens het veldwerk, hoe adequaat is de gekozen zoekstrategie geweest (evaluatie vraag 7 t/m 13)? Licht beargumenteerd toe.*

De resultaten van het booronderzoek komen grotendeels overeen met het bureauonderzoek. Hierin was de mogelijkheid beschreven dat het beeld dat de geomorfologische kaart schetste van het plangebied op grond van de bodemkaart en de hoogte kaart enigszins kon afwijken. De bodemkundige omstandigheden voldoen grotendeels aan complextype 4 en 5, waardoor een karterend booronderzoek een adequate zoekstrategie is geweest volgens Willems/Kocken 2012.

Aangezien er geen archeologische resten zijn aangetroffen zijn vraag 22 t/m 28 niet van toepassing.

22. *Wat is de (mogelijke) omvang, aard, datering en fysieke kwaliteit van deze archeologische vondst- en/of spoorcomplexen? Licht toe met een beargumenteerde interpretatie.*
23. *Wat is de a) diepteligging van de top van het niveau met archeologische vondst- en/of spoorcomplexen ('vondstlaag') ten opzichte van het maaiveld? Wat is b) de dikte van deze vondstlaag of vondstlagen? Licht toe aan de hand van een beargumenteerde interpretatie van onderlinge boorprofielen.*
24. *In hoeverre is deze vondstlaag/vondstlagen of het vondstmateriaal op, of in, de bodem representatief voor die in de diepere bodem?*
25. *In hoeverre is de vondstlaag of het vondstmateriaal op, of in, de bodem representatief voor de ligging en verbreiding van een eventueel sporenniveau?*
26. *Hoe kan men de prospectieresultaten vertalen in termen van conservering/ kwaliteit, en/of verdere zoek- of waarderingsstrategieën?*
27. *Welke consequenties zal voortgaande planuitvoering op de archeologische resten kunnen hebben?*
28. *Welke a) mogelijkheden zijn er, of welk perspectief is er, voor in situ behoud. Wat zijn b) daarvoor de randvoorwaarden? Hoe c) dienen deze randvoorwaarden tijdens de waarderende fase te worden onderzocht?*

4 Advies

Aangezien tijdens het karterend booronderzoek geen aanwijzingen zijn gevonden voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats, acht Archeodienst BV een archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk.

Bovenstaand advies vormt een zogenaamd selectieadvies. Met nadruk wijst Archeodienst BV erop dat dit selectieadvies nog niet betekent dat reeds bodemversturende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek zullen namelijk eerst moeten worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Bronckhorst), die vervolgens een selectiebesluit neemt.

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het aantreffen dan wel vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet met zekerheid gegarandeerd worden. Indien bij graafwerkzaamheden archeologische waarden worden aangetroffen dienen deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 53, bij de minister gemeld te worden. Ook wordt geadviseerd om de verantwoordelijke ambtenaar voor de gemeente Bronckhorst (de heer W. Hagens van de ODA) hierover direct te informeren.

Literatuur

Bakker, H. de/J. Schelling, 1989² (1966): *Systeem van de bodemclassificatie voor Nederland*, Wageningen.

Beek, R. van, 2008: *Reliëf in Tijd en Ruimte. Interdisciplinair onderzoek naar bewoning en landschap van Oost-Nederland tussen vroege prehistorie en middeleeuwen*. Wageningen.

Berendsen, H.J.A. 2005: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land; Inleiding in de geologie en de geomorfologie*, Assen.

Busschers, F., 2008: *Unraveling the Rhine. Response of a fluvial system to climate change, sea-level oscillation and glaciation*. Vrije Universiteit Amsterdam.

Centraal College van Deskundigen Archeologie, 2013: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems, versie 3.3*. Gouda.

Cohen, K.M./ E. Stouthamer/ H.J. Pierik/ A.H. Geurts, 2012: *Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta*. Dept. Fysische Geografie. Universiteit Utrecht. Digitale Dataset (<http://persistent-identifier.nl/?identificer=urn:nbn:nl:ui:13-nqjn-zl>).

Mulder, E.F.J. de/M.C. Geluk/I.L. Ritsma/W.E. Westerhof/T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen.

Kadaster, 2009: *Topografische kaart 1: 25.000*, Apeldoorn.

NEN (Nederlands Normalisatie Instituut), 1990: *NEN-5104:1989 NL, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie Instituut, Delft.

Stichting voor Bodemkartering, 1979: *Toelichting bij de Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 33 West en Oost Zutphen*, Wageningen.

Straten, K.C.J./F. de Roode, 2008: *Archeologische waarden en verwachtingen in de gemeente Bronckhorst*. RAAP-rapport 1748, Weesp.

Tol, A.J./J.W.H.P. Verhagen/M. Verbruggen, 2012: *Leidraad inventariserend veldonderzoek versie 2.0. Deel: karterend booronderzoek*, Gouda (SIKB uitgave).

Willemse, N.W./M.H.J.M. Kocken, 2012: *Archeologie met beleid, Afwegingskader voor archeologiebeleid in de Regio Achterhoek, RAAP-rapport 2501*.

Websites

<http://www.ahn.nl> (Actueel Hoogtebestand van Nederland)

<http://bagviewer.kadaster.nl/> (Basisregistraties Adressen en Gebouwen viewer)

<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/> (Kadastrale kaarten 1811-1832)

<http://www.topotijdreis.nl/> (Topografische kaarten en Bonnebladen vanaf de 19^e eeuw)

<https://zoeken.cultureelerfgoed.nl/> (Archis3, diverse kaarten, waaronder IKAW en AMK)

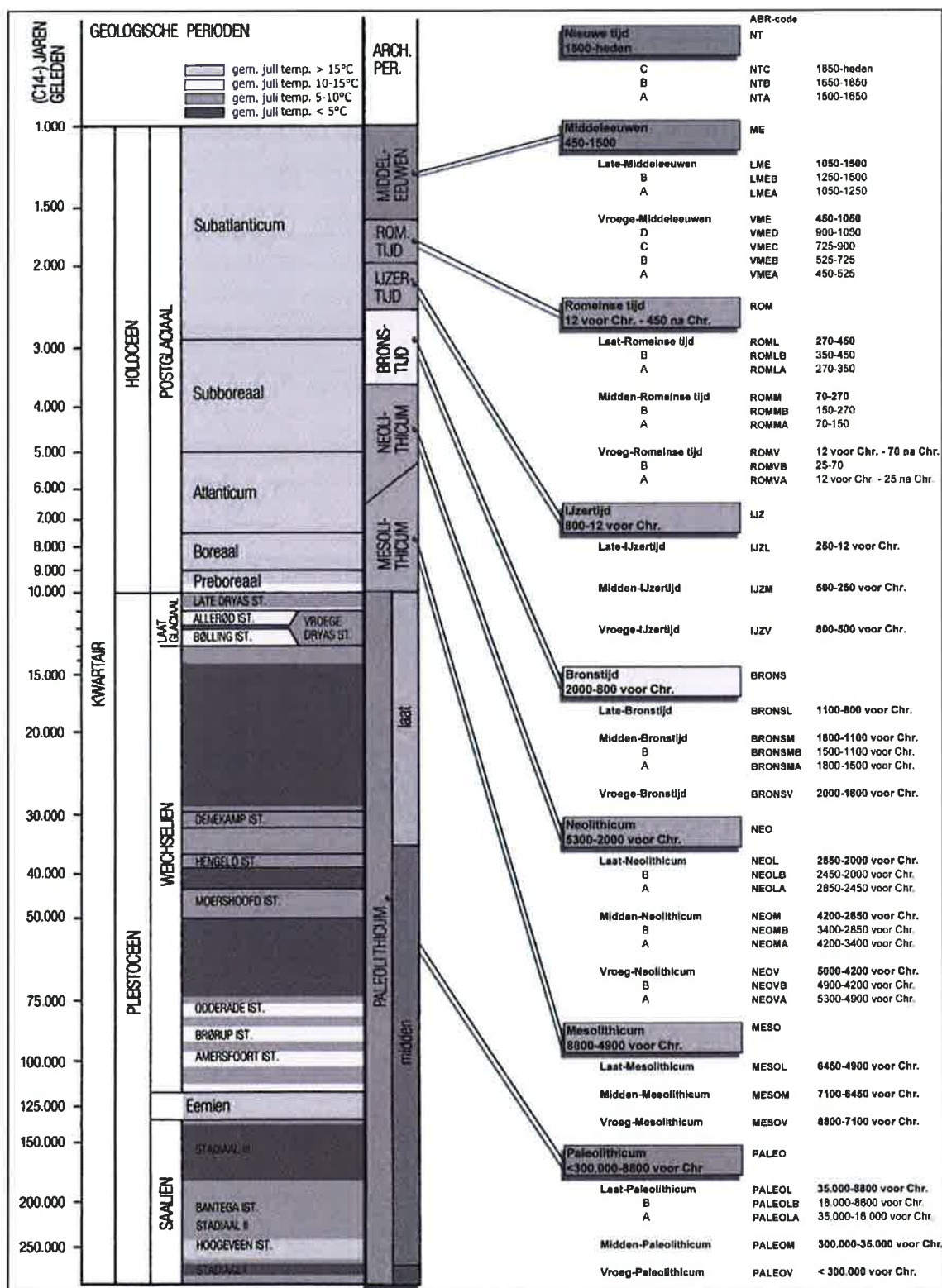
Lijst van afbeeldingen

Fig. 1.1: Het plangebied (rood) met bouwvlak (blauw) op de topografische kaart (bron: kadaster 2014).	5
Fig. 1.2: Toekomstige situatie (rood is geplande uitbreiding) binnen het plangebied.	8
Fig. 2.1: Het plangebied op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (bron: www.ahn.nl).	10
Fig. 2.2: Het plangebied op de Hottinger Kaart uit 1774-1794 (Versfelt 2003).	12
Fig. 2.3: Het plangebied op de kaart uit het begin van de 19 ^e eeuw, kadastrale minuut (bron: www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl).....	12
Fig. 2.4: Het plangebied op de kaart uit 1886, Bonneblad (bron: www.topotijdreis.nl).	13
Fig. 2.5: Het plangebied op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart van de gemeente Bronckhorst (Straten et al. 2008).	14

Lijst van tabellen

Geen gegevens voor lijst met afbeeldingen gevonden.

Bijlage 1: Periodentabel

Bijlage 2: Verklarende woordenlijst

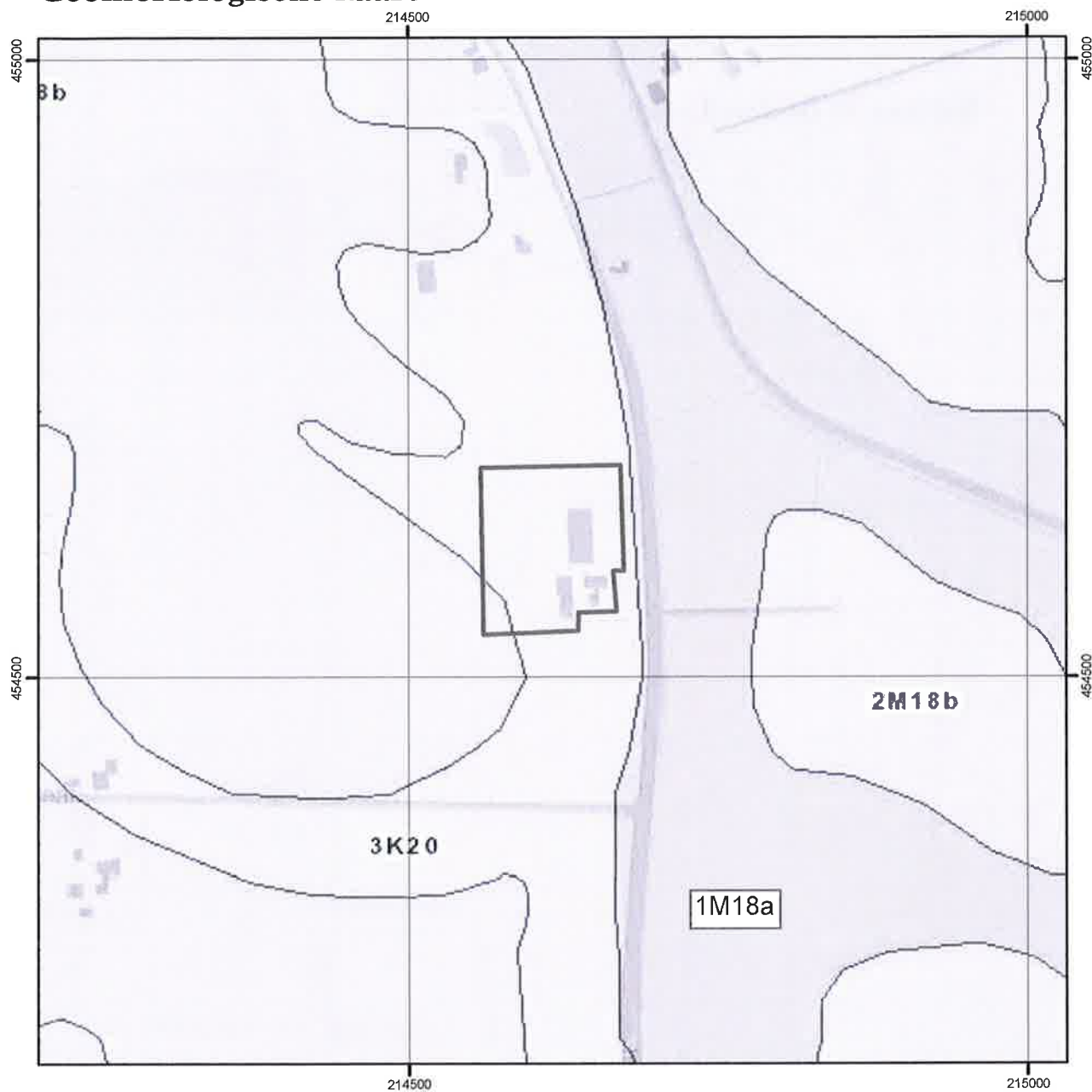
¹⁴C-datering	(ook wel C14- of C14-datering) Bepaling van gehalte aan radio-actieve koolstof ¹⁴ C van organisch materiaal (hout, houtskool, veen, schelpen e.d.) waaruit de ¹⁴ C-ouderdom kan worden afgeleid. Wordt opgegeven in jaren vóór 1950 na Chr. (jaren BP) met daaraan toegevoegd de mogelijke afwijking (standaarddeviatie).
A-horizont	Een minerale of venige horizont waarin de organische stof vrijwel geheel is omgezet in humus.
anthropogeen	Ten gevolge van menselijk handelen (door mensen veroorzaakt/gemaakt).
ARCHIS-melding	Elke melding bij het centraal Informatiesysteem (ARCHIS).
artefact	Alles door de mens vervaardigde of gebruikte voorwerpen.
B-horizont	Inspeelingshorizont van kleimineralen (Bt), humus (Bh) en/of ijzer- en aluminiumoxiden (Bs) uit hoger gelegen horizonten. Verwering-/verbruinsingshorizont (Bw).
bioturbatie	Verstoring van de oorspronkelijke bodemstructuur en/of transport van materiaal door plantengroei en dierenactiviteiten.
brikgronden	Bodems met een inspoeling van kleimineralen (briklaag). Deze bodems mogen niet voldoen aan de eisen van een veengrond, podzolgrond of dikke eerdgrond.
buitendijks	Gronden die aan de rivierzijde van een dijk liggen. In het buitendijks gebied liggen de uiterwaarden.
C-horizont	Horizont waarbij het moedermateriaal vrijwel niet is veranderd door bodemvormende processen, met uitzondering van processen als direct gevolg van grondwater.
conservering	Mate waarin grondsporen, anorganische en organische archeologische resten bewaard zijn.
crevasse	Doorbraakgeul door een oeverwal.
degzomen	Aan de oppervlakte komen, zichtbaar worden van gesteenten (met inbegrip van zand, klei, etc.).
dekzand	Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichsellen vormen in grote delen van Nederland een 'dek'.
dikke eerdgronden	Bodem, niet een veengrond, met een niet vergraven A-horizont dikker dan 50 cm. Dit zijn enkeerdgronden in zandgronden en tuineerdgronden in kleigronden.
edelmanboor	Een handboor voor bodemonderzoek.
eerdgronden	Bodems met een minerale eerdlaag (A-horizont) van een bepaalde dikte en humusfractie, zonder een briklaag en zonder tekenen van podzolisering.
E-horizont	Uitspoelingshorizont van kleimineralen (bij brikgrond) of ijzer- en aluminiumoxiden en/of humus (podzol).
enkeerdgronden	Dikke eerdgrond (laag met donkere, min of meer rulle grond, met an- en organische bestanddelen) ontwikkeld op zandgrond onder invloed van de mens (ook wel essen genoemd).
eolisch	Door de wind gevormd, afgezet.
esdek	Dikke humeuze laag ontstaan door eeuwenlange bemesting; beschermt de oorspronkelijke bodem tegen ploegen en andere verstoringen.
ex situ	Achtergebleven op andere plaats dan waar de laatste gebruiker het heeft gedeponeerd, weggegooid of verloren.
fluviaal	Door rivieren gevormd, afgezet.
fluvio-glaciaal	Door stromend water (afkomstig van landijs) onder glaciële omstandigheden afgezet.
fluvio-periglaciaal	Door stromend water onder periglaciële omstandigheden afgezet.
gaafheid	Mate van (fysieke) verstoring van de bodem, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang).
genese	Wording, ontstaan.
grondmorene	Mengsel van zand, klei en stenen. Ontstaan door het uitsmelten van puin, dat in het landijs aanwezig is, en door deformatie van materiaal onder het ijs. De afzetting wordt vaak aangeduid als kelleem.
Holocene	Jongste geologisch tijdvak (vanaf de laatste IJstijd: ca. 11755 jaar geleden tot heden).
horizont	Kenmerkende laag binnen de bodemkunde.
humus	Organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem.
ijzerroer	Ijzeroxidehydraat, een ijzererts dat vooral in vlakke landstreken, in dalen en moerasige gebieden op geringe diepte voorkomt.
in situ	Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponeerd, weggegooid of verloren.
inhumatie	Begraving met niet gecremeerd menselijk bot.
interstadiaal	Een warmere periode tijdens een glaciaal.
korn	Laag gebied waar na overstroming van een rivier vaak water blijft staan en klei kan bezinken.
kronkelwaard	Deel van een stroomgebied omgeven - en grotendeels opgebouwd - door een meander.
kweel	Door hydrostatische druk aan het oppervlakte treden van grondwater.
laag	Een vervolgbare grondeenheid die op archeologische of geologische gronden als eenheid wordt onderscheiden.
leemgrond	Grondsoort met minder dan 25% silt.
lithologie	Wetenschap die zich bezighoudt met de beschrijving en het ontstaan van de sedimentaire gesteenten.
löss	Eolisch (=wind-) afzetting van fijnkorrelig materiaal waarvan het overgrote deel van de korrels (80-85%) kleiner is dan 63 µm.
lutum	Kleideeltjes.
meander	Min of meer regelmatige lusvormige rivierbocht (genoemd naar de Meander in Klein Azië, thans Menderes).
meanderen	(van rivieren of beken) Zich bochtig door het landschap slingeren.
oeverwal	Langgerekte rug langs een rivier of kreek, ontstaan doordat bij het buiten de oevers treden van de stroom het grovere materiaal het eerst bezinkt.
oxidatie	Reactie met zuurstof (roesten/corrosie bij metalen; 'verbranding' bij veen).
plaggendek	Oud verhoogd bouwland, ontstaan door ophoging ten gevolge van bemesting. Voor de bemesting werden plaggen of met zand vermengde potstalmest opgebracht.
plangebied	Gebied waarbinnen de realisering van de planvorming het bodemarchief kan bedreigen.
Pleistocene	Voorlaatste tijdperk (ca. 2.600.000 jaar tot 11.755 jaar voor Chr.).
Pleniglaciaal	Midden-Weichsellen (ca. 75.000 tot 14.700 jaar voor Chr.).
podzolgronden	Bodems met duidelijke tekenen van inspoeling van humus en/of ijzer- en aluminiumoxiden. Deze bodems mogen niet voldoen aan de eisen van een veengrond of een dikke eerdgrond.
pollenanalyse	De bestudering van fossiele stuifmeelkorrels en sporen waardoor een beeld van de vegetatiegeschiedenis gevormd kan worden. Uit de vegetatiegeschiedenis kan het klimaat worden gereconstrueerd (ook wel palynologie genoemd).
potstal	Uitgediepte veestal.
Prehistorie	Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven (voor de jaartelling).
riverduin	Door uitstuiving uit een riviervlakte hierlangs ontstaan duin (in Nederland meestal Weichsellen of Vroeg-Holocene van ouderdom).
Saalien	Voorlaatste ijstijd (ca. 370.000 tot 130.000 jaar voor Chr.).
silt	Fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm.
site	Plaats waar in het verleden menselijke activiteit heeft plaatsgevonden.
slak	Steenachtig afval van metaal- of glasproductie.
sollifluctie	Het hellingswaarts bewegen van met water verzadigd verweringsmateriaal, o.a. bij permafrost (een permanent bevroren ondergrond).
stadiaal	Een relatief koudere periode in een Glaciaal.
strang	Een nevengeul van een rivier binnen een uiterwaard.
stratigrafie	Opeenvolging van lagen in de bodem.
stroomgordel	Het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaard-afzettingen, al dan niet met restgeul(en).
stroomrug	Oude rivierloop die als een rug in het landschap zichtbaar is (al dan niet ontstaan door inklinking van het komgebied).
structuur	Meerdere met elkaar in ruimte, tijd en functioneel opzicht samenhangende sporen.
stuwwal	Door de druk van het landijs in het Saalien opgedrukte rug van scheefgestelde preglaciale sedimenten.
terras (rivier-)	Door een rivier verlaten en daarna versneden dalbodem.
vaaggronden	Restgroep in de bodemkunde. Bodems die niet voldoen aan eisen van een veengrond, podzolgrond, brikgrond of eerdgrond.
veengronden	Bodems die binnen 80 cm van het maaiveld voor de meerderheid bestaan uit moerig materiaal (veen).
verbruining	Proces van bodemvorming waarbij de bodem egaal (roest)bruin van kleur wordt.
vindplaats	Ruimtelijk begrensd gebied waarbinnen zich archeologische informatie bevindt.
Vroeg-glaciaal	Vroeg-Weichsellen (ca. 115.000 en 75.000 jaar voor Chr.).
Weichsellen	Geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 jaar geleden.
zavel	Grondsoort die tussen 6 en 25% lutum bevat en voor meer dan 60% uit zand bestaat. Benaming op de bodemkaart voor zandige kleiën. (Kz1 t/m Kz3).
zeldzaamheid	Mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied.

Bijlage 3: Afkortingenlijst

afkorting	betekenis	afkorting	betekenis
...1	zwak	Ks1	klei zwak siltig
...2	matig	Ks2	klei matig siltig
...3	sterk	:Ks3	klei sterk siltig
...4	uiterst	:Ks4	klei uiterst siltig
...g1	zwak grindig	:KWARTS	Kwartsiet
...g2	matig grindig	Kz1	klei zwak zandig
...g3	sterk grindig	:Kz2	klei matig zandig
...h1	zwak humeus	:Kz3	klei sterk zandig
...h2	matig humeus	:L	leem
...h3	sterk humeus	:L	licht
AD	Anno Domini (datering na Christus)	:LBK	Lineaire bandkeramiek
afb.	afbeelding	LEE	leer
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland	LIN	Lineair
AMK	Archeologische Monumenten Kaart	Lz1	leem zwak zandig
AMS	directe C14-meting	Lz3	leem sterk zandig
AMZ	Archeologische Monumenten Zorg	m	meler
ARCHIS	Archeologisch Informatie Systeem	m?	vierkante meter
art.	artikel	MA	Master of Arts
ASB	Archeologische Standaard Boorbeschrijving	:MG14	:monster voor C14-datering
AW	Aardewerkconcentratie	:MFE	ijzermonster
AWG	gedraaid	MFOS	:fosfaatmonster
AWH	handgevoerd	mg	:matig gesorteerd
BC	Before Christ (datering voor Christus)	MHK	:houtskoolmonster
BE	Belgie	:MHT	:houtmonster
bijv.	bijvoorbeeld	:MICRO	:micromorfologisch onderzoek
BL	Blauw	MLIT	lithologisch monster
blz	bladzijde	:mn	millimeter
BOT	Bot	Mn	mangaan
BP	Before Present (datering t.o.v. 'heden', zijnde 1950)	MP	pollenmonster
BR	Bruin	mp	meetpunt
BS	Baksteen	MPF	botanisch monster
BTO	Onverbrand bot	MSc	Master of Science
BTv	Verbrand bot	MTL	metaal
BV	Bouwvoor	mv	:maasveld (het landoppervlak)
C14	Koolstofdatering	MZF	zoölogisch monster, 0,25 mm
CA	kalk	n	nee
ca.	circa	:N	noord
CAA	Centraal Archeologisch Archief	:NAP	Normaal Amsterdams Peil
CAD	Computer-aided Drafting (of Design)	:NEN	Nederlandse Norm
CCvD	Centraal College van Deskundigen	:nr.	nummer
Chr.	Christus	:NV	Natuurlijke verstoring
CHW	Cultuur-Historische Waardenkaart	O	oost
CIS	Centraal Informatie Systeem	o.a.	onder andere
cm	centimeter	OD	ouder dan
CMA	Centraal Monumenten Archief	OR	Oranje
con	concreties	ORG	Organisch
CRI	Crinoiden kalk	OX	oxidatie
CvAK	College	PA	:Paars
d	donker	pag.	:pagina
DAO	Definitief Archeologisch Onderzoek	:plr	plantenresten
drs.	doctorandus	pu	puin
e.d.	en dergelijke	:PvA	:Plan van Aanpak
e.v.	en verder	:PvE	:Programma van Eisen
et al.	et alii (en anderen)	:RCE	:Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
eto.	etcetera	:RD	Rijksdriehoek systeem (landelijk coördinatensysteem)
FE	IJzer/oer		:Recente verstoring
FeO2	roest (ijzeroxide)	REC	:riet
FF	Fosfaat	RI	Rood
FG	Fysisch Geograaf/ Fysische Geografie	RO	Roze
Fig.	Figuur	RZ	silt
G	Grind	:S	spoor
GE	Geel	s	:schelpenresten
gem.	gemiddeld	:sch	schelpenresten
gew.	gewicht	sg	slacht gesorteerd
GEWICHT	gewicht	:SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsboring Bodembeheer
gg	goed gesorteerd	:SLK	(productie-) slakken
GIS	Geografisch Informatie Systeem	:sph	sphagnum
GLS	Glas	Stiboka	Stichting voor Bodemkartering
GN	Groen	STN	natuursteen
GPS	Global Positioning System	tab.	tabel
GR	Grijs	tel.	telefoon
GW	grondwater	temp	temperatuur
Gs	grind siltig	:TEX	:Textiel
Gz1	grind zwak zandig	TOU	Touw
Gz2	grind matig zandig	V	Veen
Gz3	grind sterk zandig	v	vondst
Gz4	grind uiterst zandig	Vk1	veen zwak kleilig
h	humeus	Vk3	veen sterk kleilig
ho	hout	VKL	Huttenleem/verbrande leem
h1	zwak humeus	Vm	veen mineraalarm
h2	matig humeus	vnr	vondstnummer
h3	sterk humeus	VST	Vuursteen
ha	hectare	Vz1	veen zwak zandig
HK	Houtskool	Vz3	veen sterk zandig
HL	Hutteleem	W	west
HT	Hout	:WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
HU	Humus	WI	Wit
id	identiek aan	:WRO	Wet Ruimtelijke Ordening
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden	wo	:wordtelrest
INDET	Onbepaald	X(XX)	onbekend
ing.	ingenieur	Z	:zand
IVO	Inventariserend Veldonderzoek	Z	:zuid
IVO-K	Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase	Z1	zand uiterst fijn
IVO-O	Inventariserend Veldonderzoek Overig	Z2	zand zeer fijn
IVO-P	Inventariserend Veldonderzoek Proefsleuven	Z3	zand matig fijn
IVO-V	Inventariserend Veldonderzoek, verkenkende fase	Z4	zand matig grof
J	ja	Z5	zand zeer grof
JD	jonger dan	Z6	zand uiterst grof
K	klei	zg	zegge
k	kolom	Zk	zand kleilig
KBW	Bouwkeramiek	Zs1	zand zwak siltig
KER	keramiek	Zs2	zand matig siltig
KI	Kiezel	Zs3	zand sterk siltig
km	kilometer	Zs4	zand uiterst siltig
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie	ZW	Zwart

Bijlage 4: Geomorfologische kaart

Geomorfologische kaart

Legenda

Plangebied

3K20 Laag rivierduin ten dele begraven

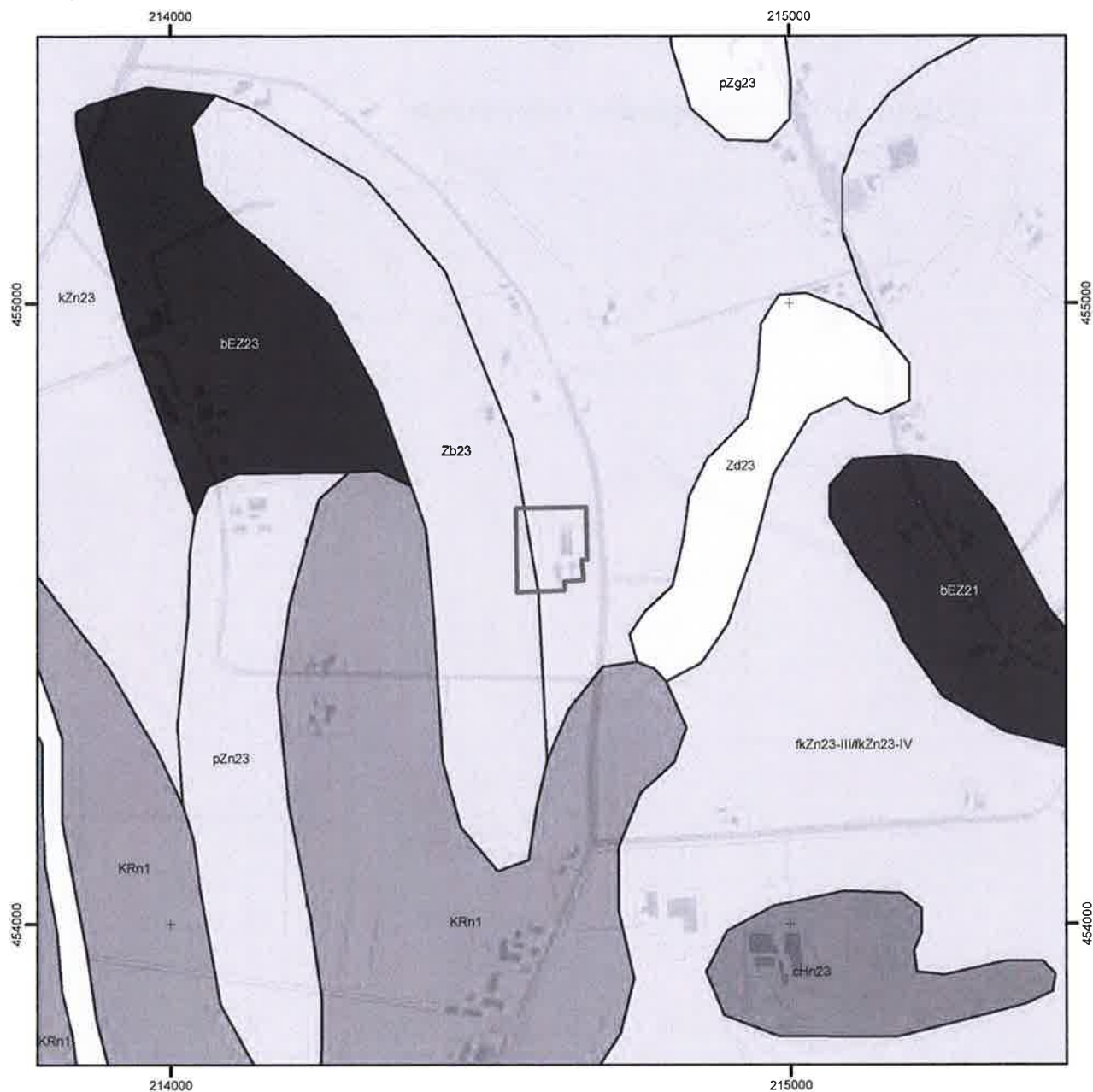
2M18b Terrasvlakte (zonder overstromingsmateriaal)

1M18a Terrasvlakte (met overstromingsmateriaal)

Bijlage 5: Bodemkaart

Bodemkaart

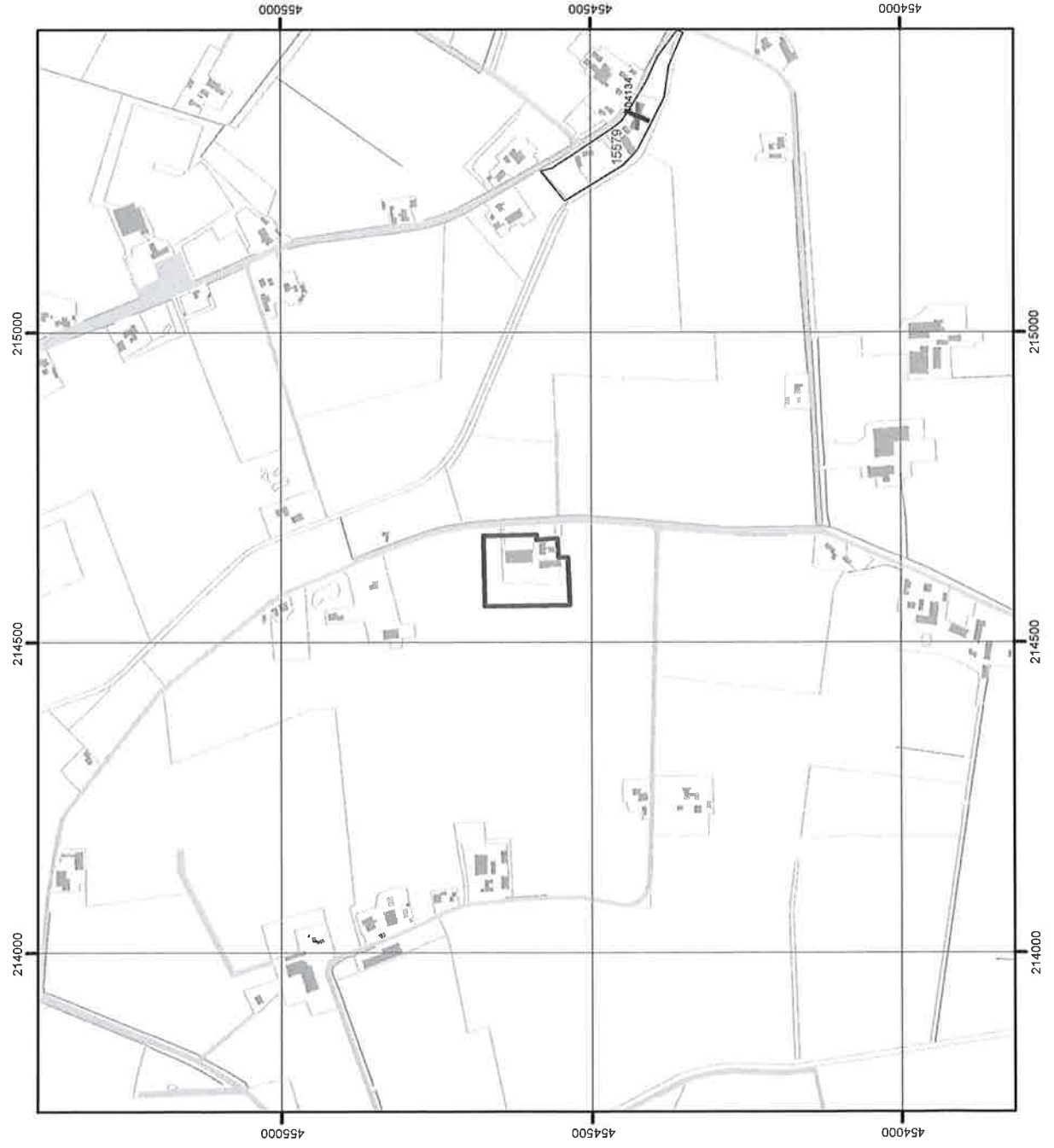
Legenda

	Plangebied
	Zd23 Duinvaaggronden; lemig fijn zand
	Zb23 Vorstvaaggronden; lemig fijn zand
	KRn1 Oude Poldervaaggronden; lichte zavel
	cHn23 Laarpodzolgronden; lemig fijn zand
	bEZ23 Hoge bruine enkeerdgronden; lemig fijn zand
	pZg23 Beekeerdgronden; lemig fijn zand
	pZn23 Gooreerdgronden; lemig fijn zand
	bEZ21 Hoge bruine enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
	Zn23 Vlakvaaggronden; lemig fijn zand
	- Water - water

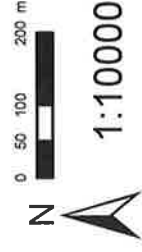
Bijlage 6: Archeologische informatie

Archeologische Informatie

Legenda

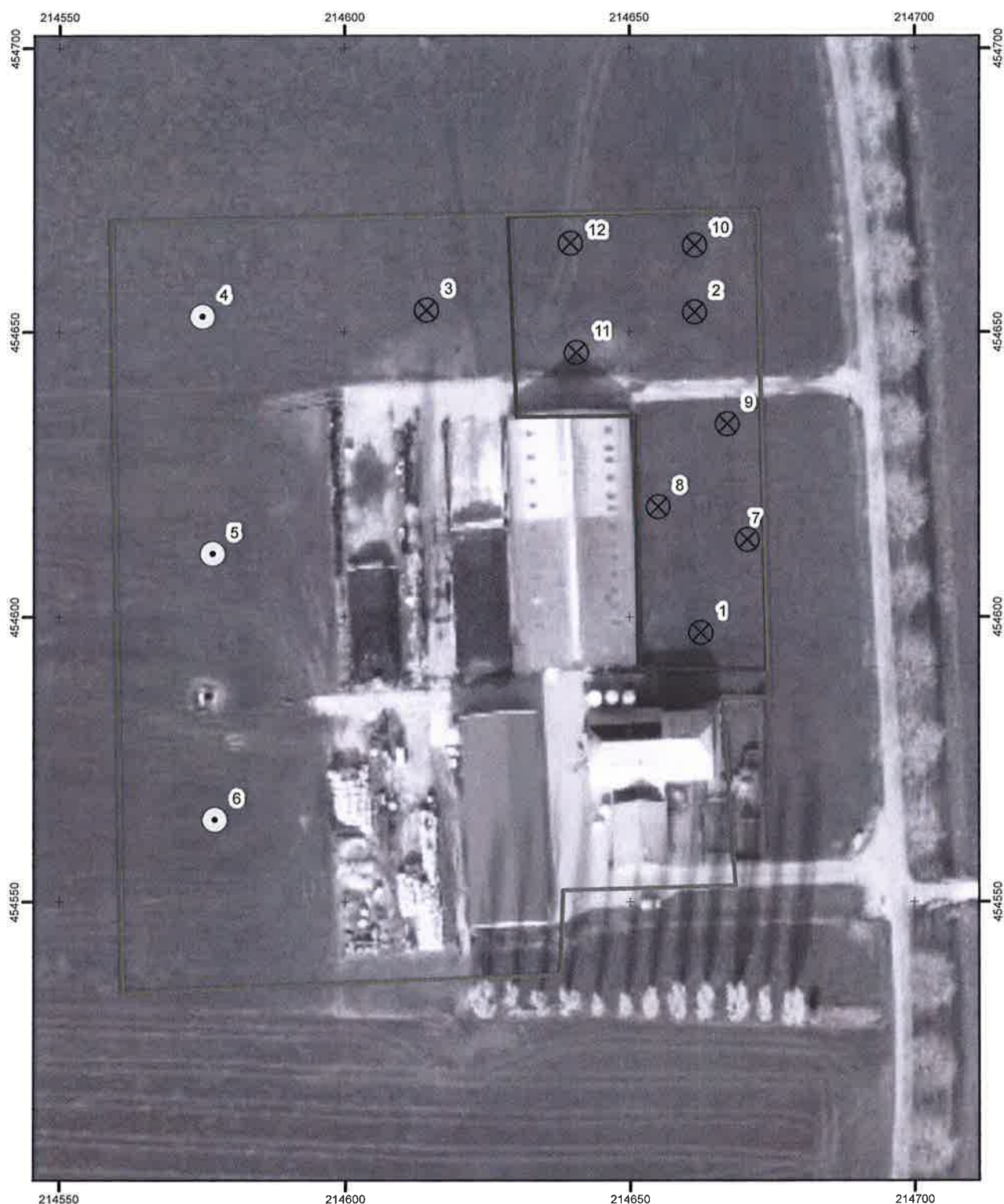
- Plangebied
- Waarnemingen
- Waarneming met datering
- Paleolithicum
- Mesolithicum
- Neolithicum
- Bronstijd
- IJzerijd
- Romeinse tijd
- Middeleeuwen
- Nieuwe tijd
- Vondstmeldingen
- Vondstmeldingen
- Bureauonderzoek
- Booronderzoek
- Gravingonderzoek
- Monumenten
- Archeologische waarde
- Hoge archeologische waarde
- Zeer hoge archeologische waarde
- Zeer hoge archeologische waarde, beschermd

Bronnen: © TOP10NL juni 2014, © Archisil mei 2015

Bijlage 7: Boorpuntenkaart

Boorpuntenkaart

Legenda

- Plangebied
- Bouwvlak

⊗ Ap met verstoord/opgebracht pakket grond op C-horizont

● Ap- op C-horizont al dan niet met menglaag van A en C

Achtergrond: Luchtfoto © AeroGRID 1m via ESRI

3997905100-Baak-Toverstraat 8_BO+IVO_V en K

Bijlage 8: Boorbeschrijvingen

Boorbeschrijvingen								
Project	Toverstraat 8 Baak		Datum	02-05-2016				
Type grond	zand		Beschrijver	ES				
Bijzonderheden			Methode	Edelman 7 en 15 cm				
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
1	40	Z2s1	h1	zwgr/brge		Ap/X	gevekt, verstoord	
grasland	110	Z2s2		gr/brge		X	verstoord/opgebracht	
	140	Z2s1		lge		C	relatief scherp	
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
2	45	Z2s3	h2	dbgr		Ap		
grasland	60	Z2s1		dbgr/gegr		Ap/C	verploegd	
	100	Z2s1		lbr		C	scherp zand	
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
3	45	Z2s2	h2	dbgr		Ap/X	gevekt, verstoord	
grasland	65	Z2s2		lbrge/ge		X/C	verploegd	
	90	Z2s1		lgegr		C	relatief scherp	
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
4	45	Z2s2	h2	dbgr		Ap		
grasland	65	Z2s2		lbr/ge		Ap/C	verploegd	
	90	Z2s1		gegr		C	relatief scherp	
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
5	30	Z2s2	h2	dbgr		Ap		
grasland	50	Z2s2		dbgr/or		Ap/C	verploegd	
	65	Z2s1		or		C	relatief scherp met grovere korrels	
	90	Z2s1		gegr		C	relatief scherp met grovere korrels	
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
6	40	Z2s2	h2	dbgr		Ap		
grasland	55	Z2s2		dbgr/or		Ap/C	verploegd	
	70	Z2s1		or		C	relatief scherp met grovere korrels	
	90	Z2s1		orge		C	relatief scherp met grovere korrels	
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
7	20	Z2s2	h2	dbgr		Ap		
grasland	70	Z2s2		dbgr/orgr		X/C	verploegd/verstoord	
	90	Kz2		or		C		
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
8	20	Z2s1	h1	dbgr		Ap/X		
grasland	105	Z2s2		dbgr/gegr		X	verstoord/ opgebracht	
	130	Z2s1		lge		C	relatief scherp	
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
9	50	Z2s2	h1	dbgr		Ap		
grasland	70	Z2s2		dbgr/orbr		Ap/C	verploegd, kleig	
	100	Z4s1		lgr		C	scherp zand	

Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
10	40	Z2s2	h2	dbgr		Ap		
grasland	55	Z2s2		dbgr/gr		Ap/C	verploegd	
	80	Z4s1		lgr		C	scherp zand	
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
11	10	Z2s2	h2	zwgr		Ap	opgebracht	
grasland	120	Z2s2		dbgr/gr		X	opgebracht	
	150	Z2s1		orge/gr		X/C	verploegd	
	180	Z2s1		lgegr		C	relatief scherp	
Boring	Diepte in cm	Textuur	Humus	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Opmerkingen	Vondsten
12	20	Z2s2	h2	zwgr		Ap	opgebracht	
grasland	90	Z2s2		dbgr/gr		X	opgebracht	
	120	Z2s1		brgr/gr		X	vergraven/verstoord	
	150	Z4s1		gr		C	scherp zand	